

Handlingsprogram Skellefteå kommun

För förebyggande verksamhet och räddningstjänst från 2022 enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

Innehåll

Inledning	4
Beskrivning av kommunen	4
Styrning för skydd mot olyckor	5
Risker	6
Övergripande	6
Brand i byggnad	10
Brand utomhus	13
Trafikolycka	14
Drunkning	17
Olyckor med farliga ämnen	18
Naturolyckor	19
Lokala olyckstyper	21
Värdering	23
Mål	24
Förebyggande - förmåga och verksamhet	27
Tillsyn	27
Stöd till den enskilde	28
Rengöring och brandskyddskontroll	28
Övriga förebyggande åtgärder	29
Räddningstjänst - förmåga och verksamhet	30
Övergripande	30
Per olyckstyp	37
Ledning i räddningstjänsten	60
Samtidiga och omfattande räddningsinsatser	67
Räddningstjänst under höjd beredskap	69
Uppföljning, utvärdering och lärande	71

Bilaga A: Dokumentförteckning.....	72
Bilaga B: Beskrivning av samråd	73
Bilaga C: Hamnar och dess gränser	74

Inledning

Detta dokument utgör handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt 3 kap. 3 § LSO och för räddningstjänst enligt 3 kap. 8 § LSO för Skellefteå kommun.

Beskrivning av kommunen

Geografi

Skellefteå är en kommun vid Norrlandskusten med en yta av 7 217 km², cirka 9 x 8 mil. I kommunen finns stora områden med skogsmark men även vattendrag, jordbruksmark och olika naturmiljöer för rekreation och turism. Strandlinjen är ca 35 mil lång och kusten är huvudsakligen öppen och flack. Genom kommunen rinner i NV-SO riktning sex älvar: Åbyälven, Byskeälven, Kågeälven, Skellefteälven, Bureälven och Rickleån. I dagsläget är Åbyälven och Byskeälven skyddade. Byskeälven är klassad som riksintresse. Skellefteälven är helt utbyggd med vattenkraftverk, varav sex inom kommunen.

Demografi

Kommunens befolkning uppgår till ca 73 500 invånare. Av dessa bor nästan hälften i centrala Skellefteå. I kommunen finns 20 tätorter, varav åtta med fler än 1000 invånare; Skellefteå, Ursviken, Skelleftehamn, Bureå, Kåge, Byske, Boliden, Burträsk.¹

Kommande år står Skellefteå inför en stor omställning med en förväntad kraftig befolkningsökning, främst med tanke på nyetableringar inom industri och näringsliv. Skellefteås utvecklingsstrategi "En hållbar plats för en bättre vardag" pekar mot en utveckling som är hållbar utifrån både sociala, ekologiska och ekonomiska perspektiv. Kommunfullmäktige har också fastställt befolkningsmål för Skellefteå kommun, 90 000 invånare år 2030 och 100 000 invånare år 2040.

Runt om i kommunen kommer år 2050 ungefär 50 000 människor att arbeta. Det är 14 000 fler än i dag, en ökning på nästan 40 procent. Tillväxten förväntas ske i alla branscher. Inom industrin kan då 7 000 nya arbetstillfällen ha skapats, 2 000 fler behövs i offentliga verksamheter och inom service ökar behovet med 700 tjänster. Utöver detta kommer också många fler bostäder att byggas kommande år.

I kommunen är genomsnittsåldern något högre än befolkningen i hela landet, medelåldern är 43,7 år jämfört med 41,4 år i hela Sverige.²

Infrastruktur

Centralorten har tät fordonstrafik inklusive pendlingstrafik samt skolskjutstrafik främst morgnar och eftermiddagar. Viktiga vägar är; E 4 som löper genom kommunen i NS-riktning relativt kustnära, mot Piteå respektive Umeå. Väg 372-95 i riktning mot Arvidsjaur respektive Skelleftehamn, väg 370 mot Norsjö, Malå, Lycksele och Väg 364 via Burträsk till Umeå.

¹ <https://www.scb.se/>, Statistiska tätorter 2021; befolkning och landareal per tätort och kommun

² <https://www.scb.se/>, Helårsstatistik – Kommun, län och riket, 2020

Stambanan skär igenom områdets västra delar, tvärbana finns från Bastuträsk till Skelleftehamn, för tillfället enbart med godstrafik. En ny kustnära järnväg, Norrbotniabanan mellan Umeå och Luleå planeras. Alla järnvägsutredningar är klara och Trafikverket arbetar för att ta fram järnvägsplaner för sträckan.³

Hamnar med internationell fraktsjöfart finns i Skelleftehamn, Port of Skellefteå och Rönnskärsverkens hamn. Port of Skellefteå är även omlastningsterminal för allt gods som kommer och går med järnväg till Skellefteå.

Flygplatsen Skellefteå Airport, belägen i Falmark utanför Bureå trafikeras med inrikesflyg samt säsongsvist chartertrafik.

Styrning för skydd mot olyckor

Handlingsprogrammet är antaget 2022-xx-xx av kommunfullmäktige. Kommunens ansvar enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) åligger som utgångspunkt nämnderna för samhällsbyggnad samt support och lokaler.

Ansvar för att förebygga trafikolyckor, drunkningar och utsläpp av farliga ämnen och övriga räddningsinsatser åligger dock samhällsbyggnadsnämnden. Samhällsbyggnadsnämnden har även ansvar för brandvattenförsörjning genom fungerande brandpostnät på strategiska platser. Nämnden för support och lokaler har samordningsansvaret för kommunens skydd mot olyckor enligt LSO.

Förvaltningen Samhällsbyggnad har flera avdelningar och verksamheter som i sin tur ansvarar för olika områden inom LSO. Avdelningen räddningstjänst och sotning består av två verksamheter, verksamheten räddningstjänsten och verksamheten sotningen. I fortsättningen benämns de enbart som Räddningstjänsten respektive Sotningen.

³ [Norrbotniabanan - Trafikverket](#)

Risker

För att beskriva risken i kommunen utifrån de olika olyckstyperna har en jämförelse gjorts med nationell statistik från MSB:s statistik- och analysverktyg IDA. Där har jämförelseområden granskats med Skellefteå kommun som grund. I flera fall har jämförelsen utgått från åren 2018–2020. Orsaken att det inte baserats på ett längre tidsperspektiv är att räddningstjänstens inrapporteringssystem ändrats 2018, och att det då uppstod omfattande förändringar gällande benämningar, definitioner och indata i statistiken.

De områden som jämförts är

- Hela Sverige
- Västerbotten
- Piteå kommun
- Örnsköldsviks kommun
- C6. Mindre stad/tätort.

Urvalet av jämförelseområden har skett i samråd med Länsstyrelsen. Syftet är att få ett nationellt och regionalt perspektiv och även en jämförelse med områden med likvärdiga förutsättningar inom demografi, geografi och näringsliv.

Olika jämförelser har gjorts beroende på olyckstyp och den information som beskrivs i MSB:s "Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats, Nationellt underlag som stöd och fördjupning till arbetet med kommunens handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor".

När olika områdens frekvens av larm har analyserats har de baserats på antal insatser per 1000 invånare.

Övergripande

Riskbilden inom kommunens geografiska ansvarsområde är komplex och förändras ständigt. I kommunen finns skog, sjöar och vattendrag, men även omfattande höghusbebyggelse, stora industrier och publika anläggningar. Det finns också stadsbebyggelse och flera tätorter vilka innebär en differentierad och komplex riskbild. Andelen äldre invånare i kommunen är relativt hög. Äldre är också en grupp som är högt representerade bland dem som skadas eller avlider till följd av bränder.

Skellefteå kommun har en förväntad befolkningsökning de närmaste åren, detta kopplat till de stora satsningarna inom olika industrier och byggprojekt inom kommunen. Detta leder i sin tur till en förväntad ökning inom samtliga olyckstyper.

Under den senaste tioårsperioden så har det genomförts omkring 600–800 insatser per år. Av dessa utgör omkring 200 insatser automatlarm vilka numera inte betraktas som en räddningsinsats enligt LSO, detta är också den vanligaste typen av uppdrag. Gällande räddningsinsatser så är den vanligaste typen *trafikolycka* följt av *brand eller brandtillbud i byggnad* och *brand eller brandtillbud i annat än byggnad*.

Vid jämförelse med riksgenomsnittet per 1000 invånare under en tioårsperiod så har kommunen något högre andel *brand i byggnad, trafikolycka och drunkning* än Sverige i stort, för övriga insatser ligger kommunen lägre eller lika.

Tabell 1 Antal insatser i Skellefteå kommun mellan 2010 och 2020

Händelse	Antal insatser Totalt	Per 1000 invånare
Brand eller brandtillbud i byggnad	971	1,22
Brand eller brandtillbud i annat än byggnad	972	1,22
Trafikolycka	1 483	1,87
Utsläpp av farligt ämne/fara för utsläpp	204	0,26
Drunkning eller drunkningstillbud	66	0,08
Nödställd person i andra fall	183	0,23
Nödställt djur	36	0,05
Stormskada	21	0,03
Ras, skred eller slamström	2	0,00
Ras i byggnad eller annan konstruktion	1	0,00
Översvämning av vattendrag	5	0,01
Annan vattenskada	64	0,08
Annan olycka eller tillbud	117	0,15
Automatlarm utan brandtillbud	2 029	2,56
Annan händelse utan risk för skada	535	0,67

Tabell 2 Antal och typ av larm fördelat per stationsområde, för åren 2018–2021, hämtat från räddningstjänstens verksamhets-system

	Totalt antal larm	Endast räddningsuppdrag*	Räddningsuppdrag, exklusive automatlarm
Skellefteå, Station 40	1763	1702	1210
Burträsk, Station 42	281	149	117
Bygdsiljum, Station 425	75	71	24
Kalvträsk, Station 429	4	4	4
Lövånger, Station 43	103	97	94
Skelleftehamn, Station 44	322	301	159
Byske, Station 45	126	112	106
Fällfors, Station 46	26	26	26
Jörn, Station 47	174	56	55
Boliden, Station 48	200	192	143
Bureå, Station 49	140	126	120
Hela kommunen	3344	2869	2090

*Räddningsuppdrag, Andra uppdrag och förstärkning ej medräknat, exempelvis är sjukvårdslarm och hjälp till polis exkluderat.

Kommunens geografi utgör en variation mellan stad, landsbygd, kust och skog. Stora skogsområden finns i hela kommunen och utgör därmed en risk för större skogsbränder i hela kommunen. Risken förväntas öka i samband med klimatförändringar. Klimatförändringarna kan också orsaka mer extremväder, som kraftig nederbörd och torka under sommarhalvåret och snöoväder och kyla på vintern, vilket ökar riskbilden i kommunen.⁴

Inom kommunen finns även skyddsvärda naturområden, både i form av Natura 2000 och naturreservat.

Kommunen genomkorsas av några större vägar; E4, 370, 95 och 364 vilka går genom Skellefteå centralort. Många av trafikolyckorna som inträffar i kommunen sker på någon av dessa vägar. Den ökade befolkningsutvecklingen och pendlingen gör att mängden trafikolyckor också förväntas öka.

⁴ [Klimatanpassa Västerbotten 2020 – 2025. Regional vägledning och handlingsplan för klimatanpassning | Länsstyrelsen Västerbotten \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se/vast/bottn/klimat/klimatanpassning-2020-2025)

Större samlingslokaler finns främst inom centrala Skellefteå och på vissa tätorter. Även kulturhistoriska byggnader finns. De är främst samlade i samhällen i form av kyrkor och andra historiska byggnader som är klassade som byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen.

Redan nu finns en stor industriverksamhet inom olika näringsgrenar som trä-, metall-, plast-, elektronik-, gruv- och kemisk industri. Med den samhällsutveckling och industrietablering som sker i kommunen kommande år ökar riskbilden ytterligare.

I Skellefteå kommun finns flera farliga verksamheter varav fyra anläggningar är klassade som Seveso hög kravnivå.⁵ De mest allvarliga riskerna kopplat mot farliga verksamheter och sevesoanläggningar kan sägas vara omfattande bränder och okontrollerade utsläpp av farliga ämnen som kan orsaka allvarliga skador på människor och miljö.

Några av de mest framträdande förhållanden som identifierats och som skulle kunna leda till stora eller komplexa olyckor är:

- Antalet olyckor och andra händelser till följd av extremväder ökar. Det kan gälla torka och värmeböljor, skogsbränder, snökanoner, stormar, översvämningar, skyfall och liknande.
- Olyckor med utsläpp av farliga ämnen och bränder i anslutning till anläggningar med farliga verksamheter.
- Bränder i stora eller komplexa byggnader som allmänna verksamheter, skolor, industrier, kulturhistoriska byggnader eller vårdboenden.
- Oroligheter i kommunen som skulle kunna orsaka hotfulla situationer eller våld och antagonistiska hot. Oroligheter i omvärlden bidrar till att sannolikheten för oroligheter i kommunens närhet ökar.
- Industrier som klassas som farlig verksamhet och omfattande mängder av transporter av farligt gods i eller i närheten av tätbebyggda områden. Detta ställer krav på balans mellan planerade exploateringar och ett ökat riskmedvetande i form av säkerhet i den fysiska planeringen.

⁵ [Farlig verksamhet - Sevesoanläggningar - Skellefteå kommun \(skelleftea.se\)](http://skelleftea.se)

Brand i byggnad

Nationellt larmas räddningstjänsten till omkring 11 000 brand i byggnad per år. Trenden är relativt konstant, men kopplat till befolkningsökningen är den nedåtgående. Omkring 70 procent av de som omkommer i bränder gör det i bostäder.⁶

Skellefteå kommun ligger i linje med övriga jämförelseområden utifrån andelen inträffade brand i byggnad per 1000 invånare. Vid en jämförelse med hela Sverige har kommunen dock en något högre andel. När det kommer till brand i byggnad som uppstått med avsiktlig händelse så ligger kommunen i linje med flera jämförelseområden men lägre än hela Sverige vid en nationell jämförelse.⁷

Brand i bostad

Nationellt finns ett antal riskfaktorer som visar på en ökad risk att omkomma vid brand i byggnad. Riskfaktorerna är nedsatt rörelse- och kognitiv förmåga, missbruksproblem och rökning. De flesta händelser med brandtillbud i bostad inträffar hos följande grupper; ung ålder, ensamstående med barn, arbetslösa, utlandsfödda och låg utbildningsnivå. Nationellt inträffar bostadsbränderna oftast i villor eller flerbostadshus. Det vanligaste startutrymmet är kök (40 procent) följt av vardagsrum (7 procent) och skorsten (6 procent), där den vanligaste värmekällan varit spis (25 procent).⁸

I Skellefteå saknas ett större statistikunderlag men det går även se att startutrymmet till största del är i kök följt av altan eller balkong. Brand i bostad utgör ca 55–60 procent av samtliga bränder i byggnad i Sverige, i kommunen har 57 procent av samtliga bränder i byggnad skett i bostäder under åren 2018–2020. Eldstadsrelaterade bränder ligger i underkant vid en jämförelse med jämförelseområden under åren 2018–2020.⁹ Erfarenhetsmässigt går det se en ökning av antalet eldstadsrelaterade bränder i samband med kraftig kyla. Orsaken till detta bedöms vara för intensivt eldande. Kommunen har under flera år särskilt utrett de eldstadsrelaterade bränderna, och kan konstatera att risken för brand ökar kraftigt hos eldstadsanläggningar som inte anmälts till kommunen, och sådana där brister upptäckts vid kontroll.

Nya säkerhetsdörrar som skyddar mot inbrott installeras allt eftersom, främst vid renoveringar av flerfamiljshus. Dörrarna försvårar för räddningstjänsten att snabbt bryta upp en dörr vid en brand. Olika verktyg finns för att ta sig in i lägenheten, trots detta fördröjs ändå insatsen.

I samband med de stora industrisatsningarna så etableras tillfälliga arbetarbostäder. Det sker även en utökad mängd privat uthyrning av bostäder till arbetare. Utifrån det ökade antalet arbetarbostäder ökar även risken för fler bränder inom dessa.

⁶ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

⁷ IDA, Jämförelse 2018–2020. 2021-01-23

⁸ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

⁹ IDA, Jämförelse 2018–2020. 2021-01-23

Brand i vårdmiljö

Nationellt har bränder i sjukhus och hälsocentraler varit mest frekventa av de bränder som skett i vårdmiljöer. De vanligaste brandorsakerna har varit oavsiktlig följd av mänsklig handling och fel i utrustning. Köket har varit det vanligaste utrymmet där bränder startar. I den kategorin räknas även psykisk öppen och sluten vård, kriminalvård, äldreboenden och gruppböenden.¹⁰

Den lokala statistiken för Skellefteå kommun inom brand i vårdmiljö är väldigt begränsad och det går därför inte dra några långtgående slutsatser.

Inom kommunen finns det ett sjukhus i Skellefteå och ett flertal hälsocentraler på några olika orter. Kriminalvård finns inte, dock två häkten i kommunen. Ett stort antal äldreboenden finns även i kommunen och ännu fler gruppböenden med olika typer av inriktning. Det byggnadstekniska och organisatoriska brandskyddet i denna typ av verksamheter är betydligt högre än vanliga böenden vilket gör att konsekvenserna av en brand ofta kan begränsas.

Brand i skola eller förskola

Nationellt har bränder i skola eller förskola ofta varit avsiktliga. På skolor har bränderna ofta börjat dagtid på en toalett eller i korridoren. På förskolor har de ofta börjat i köket eller utanför byggnaden. Nationellt så varierar antalet bränder ofta under året, veckan och dygnet. Bränder i skolor är färre till antalet under sommarmånaderna, helger och nätter.¹¹ Liknande tendenser går även att se i Skellefteå kommun. Kommunen ligger i linje med jämförelseområden när det gäller antal bränder i skola och förskola. Ett begränsat antal bränder gör dock jämförelsen osäker.

Ibland kan en skola drabbas av flera återkommande bränder. Ofta upptäcks dessa bränder fort och kan släckas, men de skapar en oro och störning i verksamheten. Större bränder leder i stället till omfattande och långvariga störningar i verksamheten. En skolbrand som finns kvar i minnet är Ursvikensskolan som brann 2008.

Brand i övriga allmänna verksamheter (utom skola, förskola och vård)

Nationellt inträffar de flesta bränder inom *övrig allmänna verksamheter*, inom verksamheterna handel, restaurang, eller danslokal och hotell. Den vanligaste brandorsaken har varit fel i utrustningen och branden har ofta startat i köket. Nationellt varierar inte antalet bränder i större omfattning mellan tider på året eller dagar under veckan. Det inträffar något fler bränder dagtid för handel medan det sker något fler bränder under kvällar och nätter på hotell, restauranger och danslokaler.

Bränder i allmänna verksamheter är svåra att beskriva generellt då det är stora skillnader i förutsättningar vid en brand. Brand i kontor blir oftast mindre och mer begränsade bränder medan bränder i restauranger eller affärslokaler utanför verksamhetstid tenderar att bli större. Bränder i publika lokaler har förutsättningar att bli katastrofbränder med många skadade. Vid brand i idrottsanläggningar, nattklubbar eller restauranger där persontätheten kan vara hög är utrymningsmöjligheterna avgörande.¹²

¹⁰ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

¹¹ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

¹² MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

Variationen inom olyckstypen är relativt stor. Skellefteå kommun ligger dock lågt eller i linje med jämförelseområden. Orsak och startutrymme är svårt att dra några slutsatser kring då antalet händelser är relativt begränsat.¹³

Brand i byggnad med kulturhistoriskt värde

Nationellt har de vanligaste brandorsakerna varit fel i utrustningen och det vanligaste utrymmet där branden startar har varit i köket eller i en samlingslokal. Få bränder har fått en större spridning. En tidig upptäckt, exempelvis med hjälp av automatiskt brandlarm, har begränsat brandspridningen.

Byggnader kan på olika sätt ha ett kulturhistoriskt värde. Vissa är skyddade i en detaljplan och andra kan anses vara en kulturhistoriskt värdefull byggnad enligt lag. I Skellefteå kommun finns olika nivåer av kulturhistoriska byggnader. Exempel på byggnader av kulturhistoriskt värde är Nordanå, Bonnstan och kyrkor.

Den nationella statistiken från händelserapporterna är inte kvalitetssäkrad när det kommer till vilka byggnader som är klassade med kulturhistoriskt värde, då statistiken baseras på räddningstjänstens egna uppgifter och inte ett nationellt register. Det som däremot är tydligt är att många av dessa byggnader under perioder kan vara obemannade och att vidarekopplat automatiskt brandlarm visar på god effekt att minska brandspridningen och egendomsskador i kulturhistoriska byggnader.¹⁴

Inom kommunen har vissa av de kulturhistoriska byggnaderna ett vidarekopplat automatiskt brandlarm till räddningstjänsten. Ett antal omfattande bränder har skett på Bonnstans området med följden att några bonnstadskammare totalförstörts.

Brand i industri

Nationellt har bränder i industrier ofta berott på fel i utrustningen och få bränder har uppstått med avsikt. Branden har ofta startat i en produktionslokal eller verkstad. Även i Skellefteå har huvudorsaken ofta varit fel i utrustningen och startutrymmet produktionslokalen. Kommunen ligger högre än riksnittet när det gäller brand i byggnad, industri per 1000 invånare. Stora industribränder är trots förekomsten av industrier ändå få. Totalt rapporterades det in 17 st. bränder i industri i kommunen, mellan åren 2018–2020.¹⁵¹⁶

I kommunen finns flera industrier inom trä-, metall-, gruv-, kem- och andra tillverkningsindustrier. Fler industrier är under uppbyggnad, framför allt kopplat till batteritillverkning och det är därför troligt att den totala riskbilden för industribrand kommer öka.

Ett område som medför en utökad risk, är brand i gruva. Sedan ett antal år tillbaka finns ett etablerat samarbete med gruvföretagen för att hantera de risker som är kopplade till bränder i gruvor. Återkommande övningar och insatsplanering sker, vilket har lett till utvecklingen för att säkerställa att bränder i gruvor kan hanteras.

¹³ IDA, Jämförelse 2018–2020. 2021-01-23

¹⁴ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

¹⁵ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

¹⁶ IDA, Jämförelse 2018–2020. 2021-01-23

Brand utomhus

Brand i skog eller mark

Bränder i vegetation i skog och mark har till stor del inträffat under senvår och sommar. För de flesta av bränderna som uppstått i Sverige, har det inte gått att bedöma hur branden startade, men den vanligaste värmekällan har varit eldning utomhus, samt den vanligaste orsaken har varit olika mänskliga aktiviteter. En mindre andel av alla bränder har haft en naturlig orsak i form av åska då blixtnedslag antänt vegetationen.¹⁷

I Skellefteå kommun är också mänsklig handling största orsaken till skogsbrand, där mänsklig handling utan avsikt är störst följt av okänd orsak. I kommunen startar skogsbrandsäsongen senare än i södra Sverige. Oftast börjar säsongen med en period av gräsbränder för att senare, med grönska i skog och mark övergå till skogsbränder.¹⁸ Längden och intensiteten på de olika perioderna beror helt på snösmältningen under försommaren och väderförhållandena under resterande del av sommaren och hösten.

Mer extremväder förväntas leda till varmare och torrare somrar med en ökad risk för skogsbränder. Historiskt har mängden och storleken på skogsbränder varierat stort mellan åren. 2006 inträffade flera stora skogsbränder i kommunen. 2014 och 2018 inträffade flera stora skogsbränder nationellt i Sverige, dessa gånger klarade sig Skellefteå kommun bra och endast ett fåtal mindre bränder inträffade då i kommunen. Risken för stora skogsbränder är dock förhållandevis stor och skogsbränder likt de som inträffade 2014 och 2018 kan inträffa även i Skellefteå kommun.

I kommunen finns mycket stora sammanhängande skogsområden, delvis i anslutning till sammanhållen bebyggelse. Historiskt har inte skogsbränder spridits från skog till byggnader i kommunen, däremot kan det vid gräsbränder ibland ske en snabb brandspridning och en spridningsrisk mot byggnader. Tidigare inträffade bränder ligger i linje eller under jämförelseområden när det gäller inträffade skogsbränder per 1000 inv.

Antalet skogsbränder varierar mycket från år till år. För de senaste 20 åren har det genomförts i snitt 30 st insatser med brand i skog och mark per år i kommunen. Storleken på bränderna under denna tid har även de varierat med en medelstorlek på 14,1 hektar och medianstorlek på 0,5 hektar avbränd produktiv skogsmark.

Brand i avfall eller återvinning utomhus

Nationellt inträffar de flesta bränder i avfall eller återvinning under nätter och helger och är avsiktliga. Konsekvenserna från dessa bränder blir sällan stora om inte brandspridning skett till annat objekt.¹⁹

I Skellefteå kommunen går det att konstatera att flest bränder inträffar under kvällar och nätter. För omkring hälften av dessa är orsaken okänd och hälften beror på mänsklig handling, varav de flesta är med avsikt. Utifrån statistiken de senaste tre åren ligger kommunen under rikssnittet

¹⁷ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

¹⁸ IDA

¹⁹ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

och i underkant med övriga jämförelseområden utifrån inträffade händelser per 1000 invånare.²⁰

I kommunen är den största risken inom brand i avfall eller återvinning inte de mindre bränder som uppstår i containrar eller liknande, utan i stället brand i stora återvinningsanläggningar eller industrier med materialåtervinning. Ett antal större bränder har skett i närtid. Risken för detta finns fortsatt och förväntas även öka. En ny faktor inom detta är brandrisker kopplat till återvinning av batterier.

Brand i fordon eller fartyg

Nationellt har bränder i fordon eller fartyg ofta inträffat på natten och många har då varit avsiktliga. Det har även funnits en hel del bränder som har inträffat dagtid då fordonet varit under färd och berott på fel på utrustning.²¹

I kommunen har omkring hälften av alla bränder som inträffar i fordon eller fartyg orsakats av fel i utrustningen. Endast omkring 10 procent är orsakade av avsiktlig mänsklig handling. Den totala mängden ligger dock i linje med övriga jämförelseområden kring antal brand i fordon eller fartyg. Erfarenhetsmässigt har det förekommit en hel del bränder i stora maskiner som slaggtruckar, skogsmaskiner och lastbilar. Vid kontroll av fordonstypen *Lastbil, Jordbruksmaskiner, Skogsmaskiner och Annan arbetsmaskin* är mängden insatser betydligt högre än riksnittet per 1000 inv. Orsaken till detta bedöms vara den relativa tätheten av större arbetsmaskiner inom basindustrin i kommunen. Däremot är mängden anlagda bränder i fordon omkring tre gånger mindre i kommunen än riksnittet, i övrigt i linje med övriga jämförelseområden.²²

Utvecklingen inom nya drivmedel är stor och skapar utmaningar för räddningstjänsten. Utmaningen består av att välja lämplig släckmetod utifrån drivmedelstyp och övriga omständigheter vid olyckan. Utöver de gamla drivmedlen diesel och bensin, finns nu flera olika varianter inom olika typer av drivmedel som el, bränsleceller och gas. Riskerna kring detta måste hanteras både vid laddning och tankning, under körning och vid parkering.

I kommunen sker även bränder i fartyg, även om det är betydligt mindre i antal än bränder i fordon. Det har historiskt inte skett några större bränder i fartyg, istället handlar det ofta om mindre fritidsbåtar. Mer om fartygsolyckor se Lokala olyckstyper.

Trafikolycka

Både nationellt, i jämförelseområdena och i kommunen kan man se en ökning av antalet trafikolyckor. Orsaken till detta kan främst förklaras av ändrade larmrutiner och inte av att det sker fler trafikolyckor. Kommunen ligger i linje med övriga jämförelseområden när det gäller mängden trafikolyckor.²³ I kommunen kan man dock se en minskad mängd trafikolyckor under de senaste tre åren, 2018–2020.²⁴

²⁰ IDA, Jämförelse 2018–2020. 2021-01-23

²¹ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

²² IDA, Jämförelse 2018–2020. 2021-01-23

²³ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

²⁴ IDA, Jämförelse 2018–2020. 2021-01-23

Antalet trafikolyckor varierar mellan omkring 100 och 200 i Skellefteå kommun varje år. En ökad frekvens av trafikolyckor kan ses på vissa punktområden; E4 vid Lövsele, centrala Skellefteå, korsningen Östra leden och Torsgatan, Kåge södra avfarten, korsningen vid vägarna 370–95 in mot Boliden.

I kommunen är den helt klart vanligaste huvudorsaken *oavsiktlig följd av mänsklig handling* och det vanligaste trafikelementet är personbil. Knappt hälften av alla trafikolyckor leder till personskador *avtransport och/eller omkomna på plats*²⁵

I samband med väderomslag som vinterns första halka, när vinterdäcken inte hunnit bytas eller i samband med snöstormar uppstår ofta ett antal trafikolyckor.

Nationellt har man senaste åren sett en ökning av antalet mopedbilar på vägarna, genom detta ökar också antalet olyckor. Risken med detta ökar därmed också när krocksäkerheten på dessa fordon är betydligt lägre än för personbilar.²⁶ Lokalt har allvarliga olyckor med mopedbilar inte skett, men med en ökad mängd fordon ökar också risken.

Trafikolycka, personbil

Nationellt har flest trafikolyckor med personbil skett under vintern, november-januari, på fredagar och under eftermiddag mellan kl. 16 och 17. I omkring 85 procent av alla händelser har en personbil varit inblandad.²⁷

Nationellt så ligger Skellefteå i linje med jämförelseområden när det gäller trafikolyckor med personbil. I kommun kan även en trend ses på en ökad mängd trafikolyckor under vintern, främst under januari – februari och under eftermiddagar mellan kl. 16 och 17. Det inträffar även en något högre mängd trafikolyckor under fredagar. Lördagar och söndagar inträffar en mindre mängd trafikolyckor.²⁸

Trafikolycka, tunga fordon – lastbil

Nationellt har tunga lastbilar varit inblandade i var fjärde trafikolycka med dödlig utgång. Flest trafikolyckor med tunga fordon har skett under januari-mars, på vardagar och under dagtid, mellan kl. 07 och 18. Olyckor med tunga fordon innebär en hög sannolikhet att personer omkommer eller skadas allvarligt. Nationellt omkommer omkring 50 personer per år i olyckor med tunga fordon, av dessa har omkring 4–6 själva färdats i fordonet.²⁹

I Skellefteå kommun, likt nationellt, inträffar flest trafikolyckor med tunga fordon, vardagar under dagtid, efter midnatt sker i princip inga olyckor med tunga fordon. Flest olyckor sker vintertid, främst under december – mars.

2019 skedde en kraftig ökning av antalet olyckor med tunga fordon (från ca 15 st blev det 37 st 2019). 2020 gick det tillbaka till normal nivå och ligger i linje med övriga jämförelseområden.

Olycksrisken för lastbilar registrerade i utlandet är högre än för svenskregistrerade dragbilar och lastbilar, utifrån den statistik som rapporterats in av räddningstjänsterna. En faktor som

²⁵ IDA, Jämförelse 2018–2020. 2021-01-23

²⁶ [Mopedbilar är krockfarliga – försäkringsbolag varnar | Teknikens Värld \(teknikensvarld.se\)](https://www.teknikensvarld.se)

²⁷ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

²⁸ IDA, Jämförelse 2018–2020. 2021-01-23

²⁹ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

sannolikt har stor betydelse för den ökade olycksstatistiken hos utlandsregistrerade fordon, är förarnas kunskap om risker och deras erfarenhet av hur fordonskombinationen beter sig på vinterväglag.³⁰

Trafikolycka, tunga fordon – buss

Nationellt har antal insatser med buss inblandat legat på en relativt konstant nivå. Flest trafikolyckor med buss har skett under vintermånaderna november till januari, på vardagar och under dagtid, främst vid tiderna kl. 07–09 och kl. 14–18.³¹

Trafikolyckor med bussar sker relativt sällan och det är därför svårt att utifrån inträffade händelser dra några definitiva slutsatser. Utifrån att inträffade olyckor är relativt få så kommer också skillnaderna mellan åren att slå relativt stort, med vissa toppar och dalar. 2018 skedde fem bussolyckor i Skellefteå kommun vilket var många i förhållande till övriga år.³²

En risk gällande bussolyckor är när de inträffar på större vägar, där bussen i hög hastighet åker av vägen. Denna typ av olycka med flera skadade eller omkomna inträffar omkring vartannat eller vart tredje år i Sverige. En sådan olycka skulle kunna uppstå i Skellefteå kommun.

Räddningstjänstens och ambulansens viktiga uppdrag på denna typ av händelse är att snabbt och säkert transportera in skadade till sjukvård. Begreppet "The Golden Hour" används i traumomhändertagande och innebär att patienter ska ha kommit till definitiv sjukvård inom en timme. Detta är en stor utmaning särskilt vintertid och i kommunens ytterområden.

Nya bussmodeller med ny design och alternativa drivmedel kommer snabbt in i trafiken. Här ställs nya krav på räddningstjänsten att följa med i utvecklingen.

Trafikolycka, spårtrafikolycka

I Skellefteå kommun går två huvudsakliga spårområden. Stambanan i nord-sydlig riktning passerar genom västra delen av kommunen, och från den går ett till spår i öst-västlig riktning in mot Skellefteå och Skelleftehamn. Byggnationen av Norrbotniabanan mellan Umeå och Luleå gör att räddningstjänsten måste säkerställa förmåga att hantera de risker som kopplas mot järnvägen i nya delar av kommunen.

Olyckor inom järnväg liknar på många sätt olyckor med bussar. Många människor kan vara inblandade, olyckan kan inträffa i hög fart och långt från räddningsresurser. Tågolyckor ökar utmaningen då de även kan inträffa långt från farbar väg och att järnvägens kontaktledningsanläggning utgör en risk vid olyckor.

I kommunen har trafikolyckor med järnväg inträffat. Räddningstjänsten har en grundförmåga att hantera detta med särskilt utbildad personal i Skellefteå och Jörn, vilket är de områden där järnvägstrafiken är mest koncentrerad.

³⁰ [utredning-av-sakerhetshojande-atgarder-for-korta-dragbilar.pdf \(transportstyrelsen.se\)](#)

³¹ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

³² IDA, Jämförelse 2018–2020. 2021-01-23

Drunkning

Nationellt omkommer omkring 100 personer i drunkningsolyckor årligen och ungefär lika många skadas allvarligt. Trenden över tid att omkomma till följd av drunkning har varit minskande, medan trenden för antal räddningsinsatser mot drunkningstillbud varit ökande. De vanligaste riskgrupperna för drunkningsolyckor är medelålders till äldre män. I 45 procent av drunkningstillbud har alkohol förekommit.

Drunkningsolyckorna har varit väderberoende och flest inträffar under sommarmånaderna. De vanligaste specificerade aktiviteterna vid dödsolycka har varit fritidsbåt följt av bad. Omkring hälften av de som omkommer vid drunkningstillbud har varit ensamma vid händelsen. Av de som drunknat i fritidsbåtar de senaste 10 åren skulle hälften ha överlevt om de använt flytväst

Omkring hälften av drunkningarna har skett genom oavsiktlig handling, och omkring en tredjedel har utgjorts av självmord. Bland de som begår självmord finns en större andel kvinnor än män.³³

Skellefteå kommun har en lång kuststräcka, och till detta även många sjöar och älvar. Omkring dessa vattendrag sker fiske, bad och andra aktiviteter, både sommar som vinter.

I kommunen inträffar omkring 1–14 drunkningstillbud per år. I och med det låga antalet larm blir skillnaderna stora mellan åren. Kommunen ligger i linje med riksnittet och jämförelseområden utifrån inträffade händelser per 1000 invånare. En annan likhet är att flest händelser inträffar under sommarmånaderna. Speciellt under varma dagar när fler människor vistas i närheten av vatten. Men drunkningstillbud kan inträffa året om.

En skillnad mot den nationella statistiken är att betydligt fler räddningsinsatser inträffar i drunkningsplats älv, å, kanal eller bäck. I kommunen inträffar omkring 60 procent av samtliga räddningsinsatser på dessa platser medan det nationellt sker flest räddningsinsatser i sjöar eller dammar (36 procent) och i älv, å kanal eller bäck (29 procent).

I kommunen genomförs dessa räddningsinsatser främst i Skellefteälven i centrala Skellefteå, men även kring Byske, Bureå och Boviken och övriga mindre utebad i sjö, älv och hav.

³³ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

Olyckor med farliga ämnen

Inom olyckstypen farliga ämnen finns två olika undergrupper utifrån omfattningen på läckaget eller utsläppet. Olyckor med farliga ämnen innefattar främst utsläpp av brandfarliga, explosiva, giftiga, frätande eller radioaktiva ämnen. Men olyckstypen kan även beröra andra händelser som brandpåverkad gasflaska, temperaturstegring i tank med farliga ämnen och liknande.

Begränsat läckage

Nationellt utgör begränsat läckage omkring 80 procent av alla olyckor och tillbud med farliga ämnen. Nationellt sker de flesta olyckor under dagtid på vardagar och under sommaren. Skadorna i dessa fall är oftast egendomsskador men även miljöskador inträffar.³⁴

I kommunen utgör denna typ av händelse omkring 90 procent av samtliga olyckor och tillbud med farliga ämnen. Vid en jämförelse med jämförelseområden så ligger kommunen i linje eller något över jämförelseområden för denna olyckstyp. Även i kommunen inträffar de flesta av denna typ av olyckor dagtid på vardagar och under sommaren.

Det utspilda ämnet är oftast av mindre mängd och vanligast förekommande är någon form av drivmedel. Utsläpp av drivmedel är en ständig risk inom kommunen, vissa mer känsliga områden finns i form av vattentäkter eller naturkänsliga områden.

Annat utsläpp eller fara för utsläpp av farliga ämnen

Nationellt har utsläpp eller fara för utsläpp av farliga ämnen utgjort 20 procent av alla olyckor och tillbud med farliga ämnen. De flesta olyckor har inträffat dagtid under vardagar och under sommaren. Utsläpp av farliga ämnen har oftast haft större konsekvenser än begränsat läckage.

I kommunen utgör denna typ av händelse omkring 10 procent av samtliga olyckor och tillbud med farliga ämnen. Underlaget av inträffade händelser är däremot för litet för att kunna dra några slutsatser om när denna olyckstyp inträffar. Utifrån en jämförelse med jämförelseområden så ligger kommunen i linje med dessa.

Olyckstypen inträffar relativt sällan i kommunen och då med en variation av olycksorsaker, risken för olyckor inom denna olyckstyp finns dock. I kommunen finns en stor mängd olika industrier, varav flera av dessa förvarar och hanterar olika typer av farliga ämnen. Inom kommunen finns även flera transportleder med farligt gods, inom väg, järnväg och till sjöss. Risken för en olycka där ett större utsläpp eller olyckor med farligt gods inträffar är inte försumbar. Genom att kommunen har en lång kuststräcka så finns även risken för oljepåslag från kusten.

³⁴ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

Naturolyckor

Inom olyckstypen Naturolyckor finns fyra undergrupper Stormskador, Översvämning av vattendrag, Översvämning av dagvatten- eller avloppssystem och Ras eller skred. Ett fenomen som inträffat i Skellefteå kommun med jämna mellanrum men inte ingår i ovanstående olyckstyper är så kallade snökanoner, vilka orsakar enorma snömängder på kort tid i mindre delar av kommunen vid vissa väderförhållanden.

Naturolyckor kan vara svåra att förebygga och därmed är det kvarvarande alternativet att minska konsekvensen när de inträffar. Utifrån vilken typ av naturolycka som inträffar resulterar det i olika konsekvenser och samhällspåverkan, vilket också kräver olika typer av förebyggande åtgärder. Olyckstypen naturolyckor inträffar relativt sällan i kommunen och med olika frekvens mellan de olika undergrupperna. Det är däremot viktigt att samhällets gemensamma resurser är förberedda för utmaningarna som följer av en naturolycka.

Klimatförändringar gör att naturolyckor förväntas öka. Skyfall och stormar förväntas öka, vilket i sin tur leder till att områden översvämmas och att risken för ras och skred också kan öka.

Stormskador

Nationellt så har stormar inträffat oregelbundet. Stormar kan orsaka mycket stora direkta och indirekta konsekvenser. Egendomsskador samt inträffade störningar eller fara för störning av samhällsviktig verksamhet har varit de vanligaste konsekvenserna vid inträffade skador. Det varierar mycket mellan åren, men med ett medelvärde på 900 inträffade stormskador i Sverige årligen.³⁵

Stormskador kan vara av mindre karaktär som en enskilds skadade egendom till mer omfattande stormskador över stora områden. Följdschador kan utgöra materiella skador, produktionsbortfall, störningar i samhällets funktionalitet samt skador och omkomna personer. Elförsörjning, elektroniska kommunikationsmedel och transporter är de viktiga samhällsfunktioner som i första hand kan drabbas.

I kommunen är stormskador den vanligaste undergruppen inom Naturolyckor. Trots det sker de inte särskilt ofta. Mellan åren 2018–2020 inträffade 14 stormskador i kommunen vilka resulterade i räddningsinsats. I snitt motsvarar det 0,09 stormskador per 1000 invånare.

Skellefteå Kraft Elnät AB, ansvarar för det lokala elnätet i Skellefteå kommun. På lokalnät och regionnät har målbilden för 2021 varit att arbeta förebyggande med att minska antal avbrott. Det utförs bland annat insatser med kantträdkvistning med helikopter och röjning av ledningsgator.

Förutom ovan har delar av väderkänsliga friledningar byggts bort genom att investera i markförläggning av kabel, vilket är ett sätt att göra nätet mer tåligt mot väderstörningar. Därutöver byts även oisolerade luftledning ut mot belagda ledningar. Om nuvarande takt för åtgärder bibehålls kommer friledningarna att vara åtgärdade omkring 2031.³⁶

³⁵ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

³⁶ Skellefteå Kraft Elnät AB

Översvämning av vattendrag

Översvämning av vattendrag är beroende av lokala förhållanden och variation av väderlek, som tex nederbörd, snösmältning, stigande havsnivåer i samband med stormar och isproppar. Händelserna kan få mycket stora direkta och indirekta konsekvenser. Egendomsskador har varit den vanligaste konsekvensen vid inträffade skador.³⁷

Historiskt har det skett få översvämningar av vattendrag varför det inte från statistiken går att dra några slutsatser. Det finns dock en risk att vattendrag i kommunen svämmar över, detta gäller både sjöar, älvar och hav. För Bureälven upp till Burträsket och för Skellefteälven finns en översvämningsskartering genomförd. Övriga vattendrag är inte översvämningsskarterade.

Skellefteälven är en reglerad älv med utbyggda vattenkraftverksdammar, där vattennivån i älven är kontrollerad. Dessa kraftverksdammar är klassade som farlig verksamhet och utgör vid dammhaveri en risk för översvämning. I normalfallet är dock risken för översvämning mindre i Skellefteälven då älven är reglerad, men det kan också innebära att överraskningsmomentet blir större om en översvämning sker.

Översvämningsskarteringen i Bureälven och Skellefteälven visar på att översvämmade områden vid 100-årsflöde och 200-årsflöde kommer att orsaka översvämning på enstaka hushåll och vissa vägar i närheten av vattendragen. Skarteringen för 100- och 200-årsflöde visar vilka områden som sätts under vatten vid en översvämning som statistiskt sett inträffar en gång på 100 respektive 200 år.

Översvämningar i reglerade vattendrag sker sällan och den vanligaste orsaken till översvämningar i oreglerade älvar är, förutom höga flöden, att isproppar bildas som minskar tvärsnittsarean, vilket också leder till att vattenytan höjs.

Ispropparna bildas ofta på samma plats i älvarna. Tidigare har kommunen sprängt isproppar, men det är ett arbetssätt som ändrats både med hänsyn till miljö- och säkerhetsperspektiv. Det är fastighetsägarens ansvar att vidta de nödvändiga förberedelser och åtgärder som krävs för att skydda sin fastighet. Räddningstjänsten kan vidta åtgärder om exempelvis samhällsviktig verksamhet eller människors liv eller hälsa hotas.

Översvämningar efter havskusten med efterföljande skador har inte skett inom kommunen i någon större omfattning. Landhöjningen motverkar även översvämningsskade till havs. Risk finns dock då kommunen har en lång kuststräcka med bostäder och fritidshus utmed kusten.

En viktig förutsättning för undvikande av framtida översvämningsskador är att planering av samhällsstruktur utförs med tanke på meteorologiska- och hydrologiska förutsättningar med klimatförändringarnas påverkan i beaktande.

Översvämning av dagvatten- eller avloppssystem

Översvämning av dagvatten- eller avloppssystem till följd av skyfall har ett samband med den varma årstiden och konsekvenserna förväntas öka till följd av klimatförändringar. Händelserna

³⁷ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

kan få mycket stora direkta och indirekta konsekvenser. Egendomsskador har varit den vanligaste konsekvensen vid inträffade skador.³⁸

Översvämningar i dagvatten- eller avloppssystem har inträffat i kommunen. Under åren 2018–2020 har dock inga händelser resulterat i räddningsinsats. 2006 skedde ett omfattande skyfall med efterföljande översvämningar. En skyfallskartering finns som visar vilka områden som riskerar att översvämmas vid extremregn.

Oftast förekommer extremregn under den varmare delen av året. Konsekvenserna av ett extremregn beror till stor del på hur snabbt och hur mycket vatten som kommer, områdets karaktär och kapacitet att leda undan vatten antingen naturligt till vattendrag eller via kommunens vattensystem.

En viktig förutsättning för undvikande av framtida översvämningsproblem, är att planering och underhåll av samhällsstruktur utförs så att de kan hantera de vattenmängder som kan uppkomma vid omfattande skyfall.

Ras eller skred

Risken för ras eller skred är beroende av lokala förhållanden och sannolikheten förväntas öka nationellt till följd av klimatförändringen. Händelserna kan få mycket stora direkta och indirekta konsekvenser. Egendomsskador har varit vanligast vid inträffade skador.³⁹

Olyckstypen är ovanlig i Skellefteå kommun. Att mindre ras och skred inträffar är dock inte ovanligt, men att de i sin tur orsakar skador på liv, egendom eller miljö hör till ovanligheten. Risken kan dock inte uteslutas och kan ske både i älvar, kust och brant terräng. Som underlag för kommunen finns stabilitetskartering⁴⁰ som har till syfte att översiktligt kartlägga stabilitetsförhållandena för mark som är bebyggd.⁴¹

Lokala olyckstyper

Djurlivräddning

I kommunen sker ett antal djurlivräddningar per år, de kan vara alla typer av tamdjur i olika situationer. Ofta handlar det om att hästar eller kor gått ner i diken eller myrar som de inte själva kan ta sig upp ifrån. Risker kring djurlivräddning handlar till stor del om att säkra räddningspersonalens säkerhet samtidigt som djuret räddas. Djuren är ofta stora och kan lätt skada räddningspersonalen.

Nödständig person

Räddningstjänsten kan behöva undsätta personer som fastnat eller skadats på olämpliga platser. En grundförmåga är transport i terräng som kan ske med hjälp av terrängfordon till säker plats där ambulans kan omhänderta patienten.

³⁸ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

³⁹ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

⁴⁰ Ras, skred, erosion, 2021; [Här är Sveriges största riskområden för ras, skred, erosion och översvämning \(msb.se\)](#)

⁴¹ MSB, Beskrivning av olyckor som kan leda till räddningsinsats

Det kan också handla om att undsätta personer vid till exempel vindkraftverk eller andra platser som är svåra att komma åt. Dessa uppdrag utförs i första hand av gruppen avancerad räddning, som med hjälp av sin utrustning kan undsätta på hög höjd, i djupa schakt eller i strömmande vatten.

Pågående Dödligt Våld, PDV

Begreppet PDV har ingen kort och enkel beskrivning. Begreppet omfattar ett spektrum av händelser och gemensamma delar inom detta är att en eller flera gärningspersoner utsätter allmänheten för ett livsfarligt våld som ofta pågår till våldet avbryts av någon annan än gärningspersonerna själva.

Motivet bakom PDV kan skilja sig stort och även från andra typer av brott, då gärningspersonerna ibland utgår från en ideologisk övertygelse.⁴²

Flygolyckor

I kommunen finns Skellefteå Airport, i Falmark utanför Bureå. Flygplatsen bemannas av en egen flygplatsbrandkår. Flygolyckor hör till ovanligheten med går inte att utesluta. Vid en flygplansolycka så samverkar kommunens räddningstjänst med Skellefteå Airports flygplatsbrandkår och Sjöfartsverket (JRCC).

Fartygsolycka

Nationell och internationell sjöfart anlöper till Port of Skellefteå och Rönnskärs hamn i Skelleftehamn. Även om sjöfartsolyckor hör till ovanligheten går de inte utesluta. Fartygen kan vara allt från mindre fritidsbåtar till internationella fraktfartyg. Olycksområdet för dessa fartyg är brett och kan utgöra allt från att fartyget hamnar i sjönöd, går på grund eller annat nödläge.

Kommunens räddningstjänst samverkar under insatser till sjöss med Sjöfartsverket, Kustbevakningen, Port of Skellefteå, Sjöräddningssällskapet och Sjöfartsverket (JRCC). Se även Bilaga C: Hamnar och dess gränser för mer information om hamnar och gränser mellan kommunalt och statligt vatten.

Olyckor kring riskanläggningar

I kommunen finns två gruvdammar som klassas som riskanläggningar enligt Förordning (2013:319) om utvinningsavfall. Damarna förvarar anrikningssand som är den del av malmen som återstår som restprodukt efter utvinning av värdemetaller. Den riskbild som finns vid gruvdamarna är huvudsakligen omfattningen av uppdämd volym, sand och vatten. Vid ett dammhaveri kommer stora delar av den uppdämda volymen att sköljas ut över den omkringliggande omgivningen. Risken för dammhaveri är mycket låg, då det finns en omfattande reglering kring dessa anläggningar.

Om ett dammhaveri eller fara för dammhaveri ändå skulle uppstå kommer räddningstjänsten att gå ut med ett VMA, Viktigt meddelande till allmänheten i radio och TV. Räddningstjänst och polis kommer även kontrollera att ingen människa finns kvar inom de översvämningshotade områdena.

⁴² Vägledning – samverkan vid pågående dödligt våld i publik miljö (November 2018)

Värdering

Skyddet inom kommunen för de risker som orsakar flest olyckor har värderats och bedöms uppfylla målet om ett tillfredsställande och likvärdigt skydd, samt att åtgärder kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

I en nationell jämförelse med de olika olyckstyperna finns en skillnad mellan Skellefteå kommun och Sverige. Det är exempelvis en något större del brand i byggnad, trafikolyckor och druckningstillbud i Skellefteå kommun än jämfört med hela Sverige. Däremot inträffar färre brand eller brandtillbud i skog eller mark i Skellefteå kommun. Vid en djupare jämförelse mot övriga jämförelseområden och olyckstyper så uppstår större likheter i antal larm per 1000 invånare.⁴³

Mer uppdelat i undergrupper så har Skellefteå kommun fler bränder i industrier än många jämförelseområden. Orsaken till detta är sannolikt att det också finns mer industrier per 1000 invånare än på många andra platser. Inom denna grupp finns även Sevesoanläggningar och övriga farliga verksamheter.

Den stora inflyttningen som väntas ställer krav på kommunen. Bostäder och industrier kommer att byggas på nya geografiska platser, och även förtätning kommer ske. Detta ställer stora krav på kommunen att hantera den utökade mängden räddningsinsatser som förväntas ske med en ökad befolkning.

Kommunen har en något äldre befolkning än rikssnittet. Då äldre och vissa riskgrupper är överrepresenterade i olycksstatistiken för brand i byggnad så kommer kommunen fortsätta arbeta med åtgärder för att säkerställa ett skäligt brandskydd i såväl äldreboenden som bostäder för riskgrupper.

Kommunen har historiskt kunnat hantera alla de olyckor som inträffat genom kommunala räddningsinsatser utan större brist på resurser. Klimatförändringarna skapar dock risk för större och mer omfattande insatser som kan göra att kommunens resurser för räddningstjänst blir mer ansträngda.

Brandstationsplaceringar i kommunen är under översyn och en flytt av huvudstationen till Östra Navet beslutades av kommunfullmäktige 2021-02 16 § 35. Senast i samband med flytten kommer en RIB station placeras i Kåge⁴⁴. RIB står för räddningspersonal i beredskap.

⁴³ IDA, Utlösande händelse eller uppdragstyp, 2018–2020

⁴⁴ Samhällsbyggnadsnämnden har 2020-12-14 § 236 uppdragit till verksamheten att utveckla kommande handlingsplan med kompletterad förmåga i Kåge motsvarande ca 1 miljon kronor/år i driftskostnader. Det är en politisk viljeinriktning att RIB placeras i Kåge.

Mål

Kommunens mål för den förebyggande verksamheten och räddningstjänsten utgår från värderingen av risker i Skellefteå kommun. De nationella målen utgör också den grund som Skellefteå kommunens mål vilar på.

Nationella mål

I 1 kap. 1, 3 och 3a § LSO anges de nationella målen och syftet med den verksamhet som ska bedrivas enligt lagen:

- 1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.
- 3 § Räddningstjänsten skall planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.
- 3a § Förebyggande verksamhet som staten och kommunerna ansvarar för enligt denna lag ska planeras och organiseras så att den effektivt bidrar till att förebygga bränder och andra olyckor samt förhindra eller begränsa skador till följd av bränder och andra olyckor. Särskild vikt ska läggas vid att förhindra människors död och andra allvarliga skador.

De nationella mål som avses i 10§ är för förebyggande 1 kap 1 och 3§§ LSO och för räddningstjänst 1 kap 1 och 3§§ LSO.

Utöver de nationella målen finns även en nationell strategi för stärkt brandskydd

Nationell strategi för stärkt brandskydd - Vision och mål

Vision

”Ingen ska omkomma eller skadas allvarigt till följd av brand”

*De **mål** som gäller fram till 2030 är:*

Liv och hälsa

- Antal omkomna vid bränder i bostadsmiljö ska vara under 60 per år.
- Antal allvarligt skadade vid bränder i bostadsmiljö ska vara:
Under 600 per år (personer transporterade från olycksplats med ambulans).
Under 400 per år (personer i sluten vård).

Egendom

- Kostnad för egendomsskador ska följa en nedåtgående trend.
- Antal utvecklade bostadsbränder ska vara under 2 500 per år.

Skyddsåtgärder

- Andel hushåll med fungerande brandvarnare ska vara minst 95 procent.
- Andel hushåll med handbrandsläckare ska vara minst 80 procent.
- Andel hushåll med brandfilt ska vara minst 70 procent.

Nationellt finns fem fokusområden

För att uppnå ovanstående mål arbetar kommunen aktivt på olika sätt mot dessa fem nationella fokusområden.

1. Stärka särskilt riskutsatta individers brandskydd i hemmiljö
2. Stärka kunskapen att förebygga och agera
3. Öka antalet fungerande brandvarnare
4. Verka för att genomföra en första insats med kort responstid
5. Utveckla kunskap genom forskning, lärande och innovation.

Kommunens mål

En av de största utmaningarna för räddningstjänsten är att bibehålla nuvarande förmåga på verksamheten i ett läge där kommunen växer och riskerna i kommunen också ökar.

Skyddet i kommunen bedöms som tillfredsställande och likvärdigt utifrån övriga kommuner och jämförelseområden i Sverige. Trots kommunens relativt höga riskbild när det gäller farliga verksamheter, industrier och transportleder så är det historiska underlaget i många områden i likhet med jämförelseområden. Inom områden där kommunen sticker ut planeras åtgärder.

Utveckling som sker inom kommunen är i sig själv en utmaning, där nya industrier, samlingslokaler och bostadsområden etableras. Därför behöver utvecklingen följas och de risker som uppkommer därav hanteras. En annan utmaning är förändrat klimat och extremväder till följd av detta. Dessa utmaningar gör att riskbildningen i kommunen gradvis kommer förändras och kräver därmed förebyggande åtgärder samt anpassningar av beredskapen.

För att säkerställa att räddningstjänsten fokuserar på rätt uppgifter krävs täta kontakter med näringslivet i det förebyggande arbetet, insatsplanering (insatsförberedelser) och övningar.

Ett annat viktigt område är erfarenhetsåterföring som sker genom ett lärande från tidigare räddningsinsatser, dels från kommunens egna olycksundersökningar, dels genom att ta del av erfarenheter från insatser på andra håll i världen. Kontinuerlig uppföljning av tidigare insatser genom After Action Review, AAR och omvärldsbevakning med nya metoder och tekniker är en viktig faktor i detta arbete.

De särskilda målsättningarna kommunen beslutat om med grund i de nationella målen enligt LSO 1 kap 1 och 3§§ LSO och utifrån den nationell strategi för brandskydd och fokusområden är;

1. Minska antalet bränder och skador till följd av bränder framförallt, industrier och bostäder där människor med vårdbehov vistas.
2. Minska antalet trafikolyckor med risk för allvarliga skador inom hela kommunens vägnät utifrån nollvisionen.
3. Arbeta för att responstiden i kommunen inte ska öka och där det är möjligt att minska responstiden. Samt att rätt och tillräckligt med resurser anländer till olycksplatsen på ett säkert sätt.
4. Öka den enskildes vilja och förmåga att ta eget ansvar för olyckor och brandskydd i hemmet, i vardag, kris och krig.
5. Minska antalet stora olyckor och konsekvenser därav i kommunen inom all form av verksamhet, som exempelvis skogsbränder, industrier, kriser, extremväder.
6. Aktivt närvara och medverka i olika forskning och utvecklingsprojekt som främjar riskreducerande åtgärder och operativ räddningstjänst inom kommunens område.

För att genomföra åtgärder kan det vara nödvändigt att samverka inom och mellan kommuner och med andra aktörer. Ytterligare resurser kan också behöva tillföras.

Förebyggande – förmåga och verksamhet

Tillsyn

Kommunens tillsyn utgår från kommunens tillsynsplan som i sin tur baseras på MSBFS 2021:8 föreskrift och allmänna råd om hur kommunen ska planera och utföra sin tillsyn enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Tillsynsarbetet utgår från MSB:s handbok "Kommunal tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor".

Kommunen genom räddningstjänsten genomför tillsyn utifrån 5 kap. 1§ LSO. Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för kommunens tillsyn av den enskildes skyldigheter utifrån 2 kap. 2 och 4 §§ LSO. Kommunstyrelsen ansvarar för tillsynen över samhällsbyggnads egna verksamheter.

Syftet med tillsynen är att kontrollera att den enskilde uppfyller sina skyldigheter och är en viktig del i kommunens olycksförebyggande arbete.

Tillsyn utifrån 2 kap. 2 § LSO, görs av byggnader eller anläggningar och deras verksamheter för att säkerställa ett skäligt brandskydd. Tillsynen syftar till att kontrollera nyttjanderättshavarens och fastighetsägarens systematiska brandskyddsarbete (SBA) och bedöma om skyddsnivån är skälig i förhållande till byggnadens/anläggningens och verksamhetens riskbild. Genom kontrollen av det systematiska brandskyddsarbetet, avses både organisatoriskt- och byggnadstekniskt brandskydd.

Tillsyn utifrån 2 kap 4 § LSO, görs på de anläggningar där verksamheten innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljö. Dessa anläggningar beslutas av länsstyrelsen. Tillsynen avser kontroll av de särskilda krav som ställs på dessa anläggningar exempelvis att säkerställa att de verksamheter som klassas som farlig verksamhet har en tillräcklig förmåga att göra effektiva inledande åtgärder när det inträffar en olycka eller ett tillbud vid anläggningen.

Utöver de byggnader och anläggningar som återfinns i MSB:s föreskrifter ska tillsyn göras där stora risker föreligger, både utifrån risk för förlust av människoliv och andra anläggningar där konsekvensen av en brand skulle kunna bli stora. Utifrån den värdering av kommunens riskbild kan en ökad risk för bränder i industrier ses varför också industrier är ett prioriterat område.

Samhällsbyggnadsnämnden har delegerat ut behörighet att fatta beslut utifrån LSO 5 kap 1§ till utsedda medarbetare på räddningstjänsten.

Mer information kring kommunens tillsynsarbete, resurser och kompetens återfinns i Plan för räddningstjänstens tillsyn enligt LSO och LBE, se dokumentförteckningen i Bilaga A: Dokumentförteckning.

Stöd till den enskilde

För att underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter och hantera sina risker ska kommunen enligt 3 kap 2§ LSO, ge den enskilde rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sin skyldighet utifrån LSO. Detta görs genom att informera och ge råd om förebyggande och skadeavhjälpande åtgärder som den enskilde kan vidta, samt information om risker.

Målgrupp för dessa åtgärder är boende och fastighetsägare, funktionshindrade, boende i glesbygd och skolungdomar, samt kommunens anställda. Räddningstjänsten bedriver bara brandutbildning riktad till personer anställda i kommunen eller kommunala bolag. Enklare, kostnadsfri brandutbildning genomförs dock med inriktning mot ideella föreningar och organisationer.

Som underlag för arbetet har räddningstjänsten i sin verksamhetsplanering en strategi kring hur arbetet ska ske. Kommunens mål är att stärka den enskildes kunskaper och skapa förmågan att själv hantera olyckor.

Rengöring och brandskyddskontroll

Kommunen ansvarar för rengöring (sotning) av fasta förbränningsanordningar och att dessa kontrolleras ur brandskyddssynpunkt (brandskyddskontroll). Ansvaret för detta ligger på förvaltningen Samhällsbyggnad och verksamheten Sotningen.

Kommunen genomför rengöring och brandskyddskontroller i egen regi och det utförs av verksamheten Sotningen under ledning av en skorstensfejarmästare.

Kommunens resursbehov för rengöring och brandskyddskontroller utgörs av, (4) årsarbetskrafter för brandskyddskontroll och (6) årsarbetskrafter för rengöring (sotning).

Frister för brandskyddskontroll och vilken utbildning som krävs för att ha behörighet att utföra dessa har beslutats och meddelats genom MSBFS 2014:6. Kommunen har beslutat om frister för rengöring med stöd av MSBFS 2014:6. För de som eldar i mindre omfattning kan fristerna utökas. Detta administreras av skorstensfejarmästaren.

Kommunen följer årligen upp att sotning och brandskyddskontroll sker i enlighet med de beslutade fristerna.

Möjligheten för egensotning finns och anmälan till detta sker till skorstensfejarmästaren som godkänner ansökan, efter genomgång av sotningsobjektet.

Övriga förebyggande åtgärder

I kommunen stödjer räddningstjänsten, aktuella förvaltningar inom ärenden enligt Plan och bygglagen, PBL (2010:900). Det innebär i första hand att vara sakkunnig inom brandområdet inom byggprocessen.

Inom planprocessen handlar det främst om att beakta kommunens förmåga att genomföra räddningsinsats, behovet av fordon och utrustning för livräddning på hög höjd, brandvattenförsörjning och framkomlighet för räddningsfordon.

Inom förvaltningen Samhällsbyggnad finns även kompetens att hantera frågor som berör ras- och skred, översvämningar, avstånd till olika riskfyllda verksamheter och leder för farligt gods.

I frågor om serveringstillstånd enligt alkohollagen (2010:1622) ger räddningstjänsten stöd till, Tillståndsenheten i frågor som om lokalerna är anpassade för det personantal samt verksamhet som anges i ansökan.

Räddningstjänsten är även remissinstans till Polismyndigheten i frågor kring säkerhet vid allmän sammankomst, offentlig tillställning, användande av offentlig plats, idrottsevenemang eller fyrverkeri, scenfyrverkeri eller annan pyroteknik enligt ordningslagen (1993:1617) samt tillstånd till hotell- och pensionatverksamhet enligt lag (1966:742) om hotell- och pensionatsrörelse.

Förvaltningen Samhällsbyggnad är remissinstans till länsstyrelsen i frågor om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. Miljöbalken.

Kommunen genom räddningstjänsten har till stora delar ett tillstånds och tillsynsansvar för Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) samt Lag (2014:799) om sprängämnesprekursorer.

Kommunen arbetar även inom olika samverkansforum med förebyggande åtgärder som suicidprevention, trafiksäkerhetsplanering och hantering av våldsutsatta situationer.

Kommuner har möjligheten att utfärda eldningsförbud utifrån Lag (2003:778) om skydd mot olyckor, (LSO). Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eldningsförbudet kan dömas till böter. Det är därför viktigt att utformningen av eldningsförbudet är både tydligt och rättssäkert. När behov av eldningsförbud föreligger vid stor skogsbrandrisk, ska kommunerna i Västerbotten genomföra en samordnad bedömning tillsammans med Länsstyrelsen, för att på ett tydligt sätt informera allmänheten om förutsättningarna för eldningsförbudet.

Räddningstjänst – förmåga och verksamhet

Övergripande

Tillgång till egna resurser

Under dygnets alla timmar, året om, upprätthåller räddningstjänsten i kommunen en förmåga att hantera de olyckor som kan inträffa.

Figur 1 Brandstationsplaceringar och dess stationsnummer i Skellefteå kommun

Station 40 i Skellefteå med heltidsanställd personal har en anspänningstid på 90 sekunder. RIB stationerna i kommunen har en anspänningstid på 5 minuter. Med anspänningstid menas tiden från att enheten larmas av SOS Alarm tills att den är på väg mot insatsen.

Tabell 3 Räddningsenheter i Skellefteå kommun

Geografisk utgångspunkt	Personella resurser (Befäl + Brandmän)	Anspänningstid	Specialresurser
Skellefteå, Station 40	2+5	90 sekunder	Styrkeledare, Släckbil, Tankbil, Höjdfordon, Tung räddning, Större båt, Specialresurser
Burträsk, Station 42	1+4	5 min	Styrkeledare, FIP, Släckbil, Tankbil, Båt
Bygdsiljum, Station 425	1+1	5 min	Styrkeledare, Släckbil, Båt
Kalvträsk, Station 429	Värn	Ingen anspänningstid	Släckbil
Lövänger, Station 43	1+4	5 min	Styrkeledare, FIP, Släckbil, Tankbil, Större Båt
Skelleftehamn, Station 44	1+4	5 min	Styrkeledare, FIP, Släckbil, Större Båt
Byske, Station 45	1+4	5 min	Styrkeledare, FIP, Släckbil, Större Båt
Fällfors, Station 46	1+1	5 min	Styrkeledare, Släckbil, Båt
Jörn, Station 47	1+2	5 min	Styrkeledare, Släckbil, Båt
Boliden, Station 48	1+4	5 min	Styrkeledare, FIP, Släckbil, Tankbil, båt
Bureå, Station 49	1+4	5 min	Styrkeledare, FIP, Släckbil, Större båt
Skellefteå	1	Skyndsamt	Insatsledare

Tillgång till resurser i samverkan med andra kommuner

Skellefteå kommun har överenskommelse med Arvidsjaur och Norsjö kommun om ömsesidig larmning av närmaste räddningsstyrka för att få kortast möjliga insatstid till olycksplatsen.

Övriga grannkommuner, Piteå, Umeå och Robertsfors ingår i ett gemensamt ledningssystem och larmas enligt plan. Inom hela samverkansområdet Räddningssamverkan Nord, finns möjlighet att larma resurser över kommungränsen. Mer kring gemensam ledning finns under kapitlet, Ledning i räddningstjänsten.

Alarmering av räddningsorganet

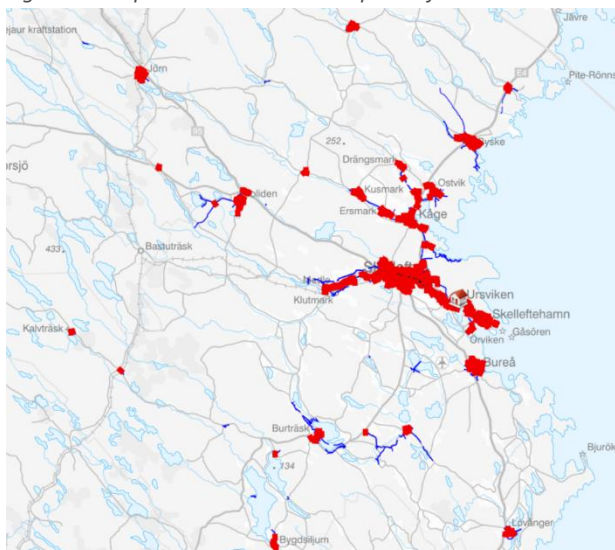
Kommunen har avtal med SOS Alarm AB som i första hand genom SOS Luleå larmar ut räddningsresurser. När samtal inkommer larmar SOS ut räddningsstyrkor enligt larmplan, beslutad av räddningschefen utifrån konceptet Dynamisk Resurs Hantering (DRH). Det vilket innebär att närmaste enhet med begärd förmåga larmas.

Vid avbrott eller störningar i telenäten, med följd att det inte går att ringa 112, har allmänheten möjlighet att larma kommunen genom att bege sig till någon av följande brandstationer Burträsk, Bygdsiljum, Lövånger, Byske, Fällfors, Jörn, Boliden eller Bureå. Från dessa platser kan även övriga räddningsresurser i kommunen samt övriga blåljusorganisationer larmas. Information om eventuellt övriga platser meddelas via "Viktigt meddelande till allmänheten".

Brandvattenförsörjning

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för brandvattenförsörjningen i kommunen.

Figur 2 Röda punkter visar var brandposter finns

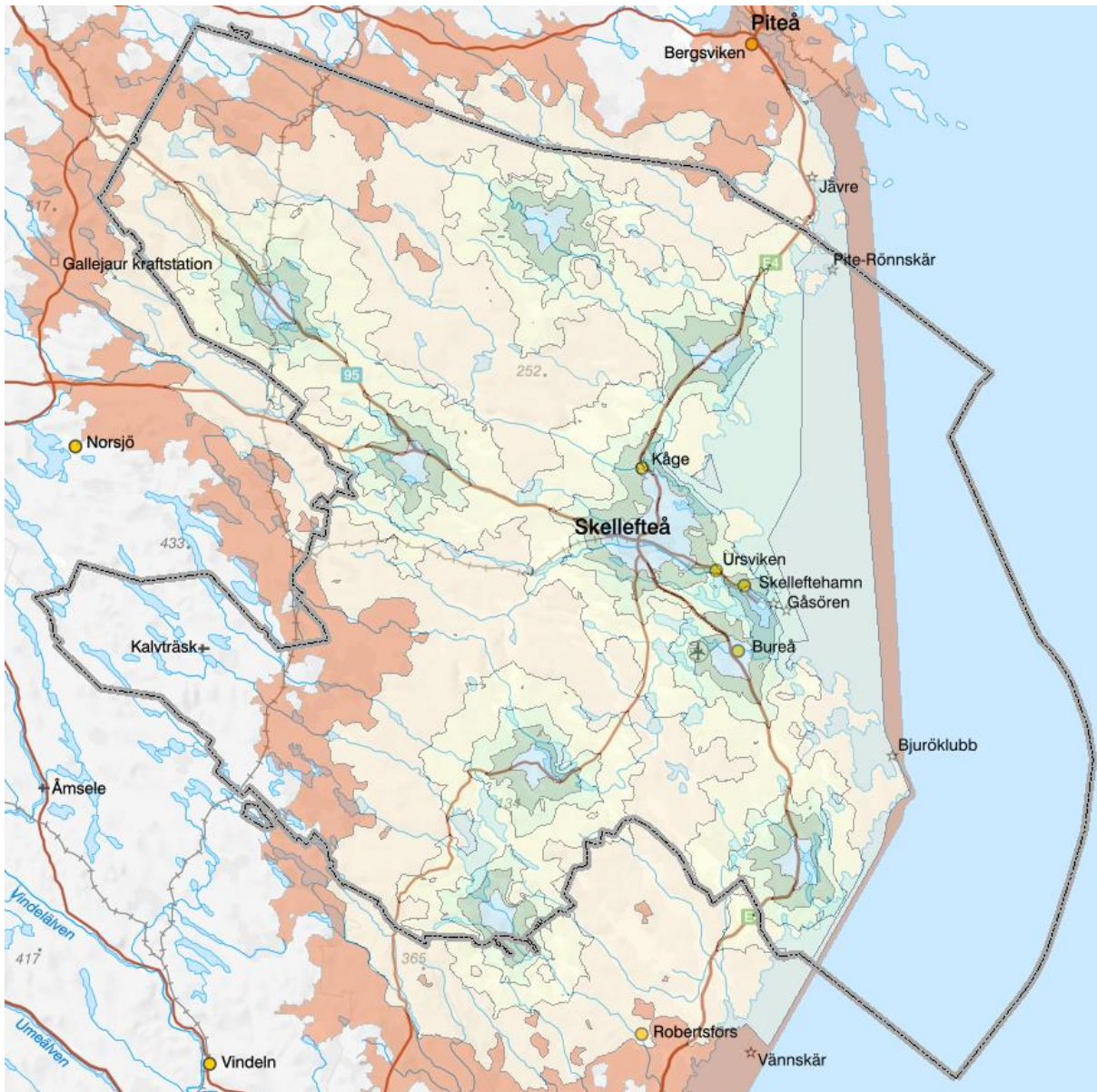
Brandvattenstrategin inom Skellefteå kommun utgörs i huvudsak av tre olika metoder för att kontinuerligt försörja en släckinsats med brandvatten:

1. Konventionell brandvattenförsörjning med slang från brandpost till brandplatsen.
2. Alternativ brandvattenförsörjning med skytteltrafik från brandpost eller vattenkiosk till brandplatsen.
3. Upptag av vatten från reservoarer eller öppet vatten.

Kommunen har som ambition att upprätta en brandvattenplan.⁴⁵

⁴⁵ Distribution av dricksvatten - P114, 2020

Responstider

Figur 3 Responstider för räddningsenheter från Skellefteå kommun, kartan innefattar larmhanteringstid, anspänningstid och körtid

Kartan visar responstiden för olika delar i Skellefteå kommun utifrån färgskalan i Tabell 4. Med responstiden menas tiden från att SOS får samtal av hjälpsökande till dess att räddningstjänsten är framme på plats. Aktuella underlag för körtidsanalysen redovisas i Tabell 5.

Tabell 4 Färgskalan, visar responstiden i minuter

■	Skellefteå : 0 - 10
■	Skellefteå : 10 - 12,5
■	Skellefteå : 12,5 - 15
■	Skellefteå : 15 - 20
■	Skellefteå : 20 - 30
■	Skellefteå : 30 - 40

Tabell 5 Visar underlag för beräkning av responstid

	Beräkningsunderlag karta Figur 3 sekunder
Larmhanteringstid (Historisk)	110
Beräknad anspänningstid Skellefteå (Heltid)	90
Beräknad anspänningstid Skellefteå (RIB)	300

Överlåtande åt annan att vidta inledande begränsade åtgärder

Kommunen har överlåtit åt Kalvträsk frivilliga brandkår att vidta de inledande begränsade åtgärder som åligger Kalvträsk räddningsvärn.

Samverkan med andra aktörer

Kommunen har i olika omfattning en etablerad samverkan med flera aktörer, såsom SOS Alarm AB, Länsstyrelsen Västerbotten, Region Västerbotten, Trafikverket, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, Sjöräddningssällskapet, Polisen och Försvarsmakten. Kommunen har också överenskommelser om resurser med vissa av de farliga verksamheterna i kommunen som har lämpliga resurser att tillgå vid räddningsinsatser.

Räddningstjänsten har även deltagit i uppstarten av ett skogsbrandvärn, en förening vid namn, Skellefteå Räddningstjänst Skogsbrandvärn (SRS), som i första hand ska kunna assistera räddningstjänsten med frivillig personal vid räddningsinsatser.

Övningar sker med de olika samverkande aktörerna i olika forum och i varierande omfattning.

Avtal som säkerställer samverkan och tillgång till resurser finns i Bilaga A: Dokumentförteckning.

Varning och information till allmänheten

Varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA-systemet) syftar till att kunna varna och ge vägledande information vid olyckor, svåra störningar i viktiga samhällsfunktioner och andra allvarliga händelser.

Några tänkbara händelser som kan föranleda ett snabbt behov av varning och information är:

- utsläpp av giftiga eller brandfarliga gaser
- olje- och kemikalieutsläpp som påverkar vattentäkter
- stor explosionsrisk
- omfattande brand som producerar stora mängder giftig eller irriterande brandrök
- dammhaveri
- radioaktivt nedfall
- höjd beredskap och krig

Meddelanden som behöver nå allmänheten i samband med sådana situationer, s.k. viktiga meddelanden till allmänheten, är grundläggande för att kunna skydda medborgare och egendom såväl vid allvarliga olyckor i fredstid som under höjd beredskap. VMA-systemet är inte något tekniskt system utan kan beskrivas som en ordning för varning och information till allmänheten genom olika kanaler.

VMA-systemet ska kunna fungera både i fred och krig för att skydda människor och egendom. Det utgör därför en viktig del av Sveriges krisberedskap, befolkningsskydd och ytterst försvarsförmåga.

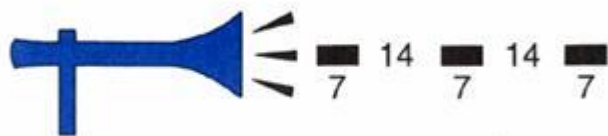
De kanaler som finns tillgängliga för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten är i huvudsak sändning i radio och tv, till telefoner (SMS) och i anläggningar för utomhusvarning populärt kallat "Hesa Fredrik".

Räddningsledaren ansvarar för att allmänheten varnas och att riktig information lämnas vid allvarliga olyckor. Vid beslut om att allmänheten ska varnas med anledning av omedelbar eller snart förestående fara, används "Viktigt meddelande till allmänheten" (VMA) som begärs hos SOS Alarm som vidarebefordrar till radio och TV. Två nivåer finns; *varningsmeddelande* respektive *informationsmeddelande*. Varningsmeddelandet kan kombineras med signal från utomhusvarning. Varningsmeddelandet bryter pågående mediasändningar medan informationsmeddelande får anpassas till sändningstablan.

För viktiga meddelanden eller information som inte innebär omedelbar eller snart förestående fara kan lokalradion nyttjas genom att begära sändning av "*myndighetsmeddelande*".

Vid extraordinär händelse eller en större olycka kommer viktiga meddelanden och annan nödvändig information att publiceras på Skellefteå kommuns hemsida.

Utomhusvarningssystemet täcker området Skelleftehamn, Ursviken, Örviken, Skellefteå centralort samt Bolidens samhälle. VMA-signalen består av upprepade 7 sekunder långa ljudstötter med 14 sekunders paus emellan.

När signalen ges ska allmänheten bege sig inomhus, stänga fönster, dörrar och ventilation samt lyssna på riks- eller lokalradion. Kommunen ansvarar för driften av utomhusvarningssystemet. Utlöst signal ska direkt åtföljas av aktuell information i radio och TV.

Utomhusalarmeringssystemet kan även kompletteras eller ersättas med SMS-utskick. Räddningsledaren kan därmed skicka ut SMS-information via SOS Alarm genom VMA-systemet till mobiltelefoner som befinner sig i ett riskområde.

Boliden Rönnskär och Boliden Anrikningsverket har själva möjlighet att initiera utomhusvarningssystemet inom sitt närområde.

Utöver det nationella VMA-systemet har även Bolidenområdet och Björkdalgruvan, med anledning av gruvdammar, samt Forcit i Skelleftehamn egna larmsystem för att varna allmänheten i anslutning till deras verksamheter.

Per olyckstyp

För att beskriva vilken effekt som uppnås så beskrivs hur olika stationsområden klarar av att genomföra nyckeluppgifter. De olika stationsområdena kan ha något olika nyckelresurser, se Tillgång till egna resurser, men ändå förmåga att genomföra likvärdiga nyckeluppgifter och uppnår därmed samma effekt.

Om önskad effekt kan uppnås beror på insatsens storlek. En station med generellt lägre antal förmågor kan klara av mindre insatser själv medan en stor insats kräver resurser från flera stationer. Beskrivningen blir därför en generell beskrivning av vad som klaras av inom respektive stationsområdes geografiska område. Trots denna uppdelning så larmas inte stationerna enskilt, utan nödvändiga resurser larmas från hela kommunen eller samverkansområdet Räddningssamverkan Nord, se mer i kapitlet Alarmering av räddningsorganet.

Brand i byggnad

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
<ul style="list-style-type: none"> Genomföra livräddande och skadeavhjälpanse insatser exempelvis – alla personer ska vara utrymda ur byggnaden och hotade liv räddas. Förhindra skador på egendom exempelvis genom att brandspridningen till omkringliggande byggnader förhindras, branden släcks i start byggnaden och branden begränsas till startutrymmet. Förhindra skador på miljön genom att omhänderta miljöskadliga ämnen Bränders samhällspåverkan minskas. 	<ul style="list-style-type: none"> Utföra utvändig släckning Hjälpa med utrymning med stege genom fönster vars underkant är högst 11 meter över marknivå Hjälpa med utrymning med höjdfordon genom fönster vars underkant är högst 23 meter över marknivå Hjälpa med utrymning med stege genom fönster från högst tredje våningsplanet (friliggande flerbostadshus) Utföra rökdykarinsats Utföra samtidiga livräddnings- och/eller släckningsinsatser Möjlighet att ansluta till brandpost Brandvattenförsörjning av brandplatsen med tankbil Utföra rökdykning i högriskmiljö Utföra beskjutning av gasflaskor Utföra insats i gruvmiljö 	<ul style="list-style-type: none"> Släckbil Tankbil Rökdykare Skarvstege Utskjutsstege Höjdfordon Skytt Brytverktyg Gruvresurser

Förmåga Brand i byggnad											
	40	42	425	429	43	44	45	46	47	48	49
Utföra utvändig släckning	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Hjälpa med utrymning med stege genom fönster vars underkant är högst 11 meter över marknivå	X	X	X		X	X	X		X	X	X
Hjälpa med utrymning med höjdfordon genom fönster vars underkant är högst 23 meter över marknivå	X										
Hjälpa med utrymning med stege genom fönster från högst tredje våningsplanet (friliggande flerbostadshus).	X	X	X		X	X	X		X	X	X
Utföra rökdykarinsats	X	X	X (med stöd)		X	X	X	X (med stöd)	X (med stöd)	X	X

Utföra samtidiga livräddnings- och/eller släckningsinsatser	X										
Möjlighet att ansluta till brandpost	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Brandvattenförsörjning av brandplatsen med tankbil	X	X			X					X	
Utföra rökdykning i högriskmiljö	X										
Utföra beskjutning av gasflaskor	X*										
Utföra dörrbrytning genom säkerhetsdörrar	X										
Utföra insats i gruvmiljö	X					X		X		X	

*Anspänningstiden för skytt kan vara längre än angivet i Tabell 3 Räddningsenheter i Skellefteå kommun

Resurser och variation

I kommunen sker inte någon variation över tid.

I Fällfors, Bygdsiljum och Jörn finns en lägre förmåga kring livräddning, då de bemannas av 1+1 respektive 1+2. Jörn och Bygdsiljum kan självständigt genomföra en rökdykning om de bemannar upp till 1+4 genom tex fri inryckning. Fällfors har en mindre släckbil som inte kan användas vid rökdykning.

I Skellefteå, Burträsk, Lövvånger och Boliden finns tankbilsresurs som snabbt kan brandvattenförsörja en släckinsats. Brandplatsen kan vattenförsörjas antingen genom uppkoppling mot brandpost i närheten eller genom skytteltrafik med tankbilar.

Beskjutning av gasflaskor är en specialförmåga som inte alltid finns beredskapslagd. Om beskjutning krävs så kan personal behöva ringas in.

I Skellefteå, Boliden, Skelleftehamn och Fällfors finns utökad förmåga att genomföra insatser i gruvmiljö, dessa kårer är tränade på utrustning anpassad för gruvinsats. Tillsammans med gruvföretagen och Lycksele räddningstjänst, finns ett samarbete och inarbetade rutiner för att hantera insatser i gruvmiljö.

Förmåga till utrymning via fönster med hjälp av kommunens stegutrustning

Nedan redovisas olika områden där fönsterutrymning kan ske med hjälp av räddningstjänstens stegutrustning. Mer information kring förutsättningar för fönsterutrymning återfinns i, Åtkomlighet för räddningsinsatser se Bilaga A: Dokumentförteckning.

Tabell 6 Olika stationers möjlighet till att hjälpa till med fönsterutrymning

Område och station	Utrustning	Förmåga
Skellefteå, Station 40	Utskjutsstege och höjdfordon	23 meter
Burträsk, Station 42	Utskjutsstege	11 meter
Bygdsiljum, Station 425	Utskjutsstege	11 meter
Lövånger, Station 43	Utskjutsstege	11 meter
Skelleftehamn, Station 44	Utskjutsstege	11 meter
Byske, Station 45	Utskjutsstege	11 meter
Fällfors, Station 46	Skarvstege	Under 11 meter
Jörn, Station 47	Utskjutsstege	11 meter
Boliden, Station 48	Utskjutsstege	11 meter
Bureå, Station 49	Utskjutsstege	11 meter
Kalvträsk, Station 429	Skarvstege	Under 11 meter

Räddningstjänsten kan genomföra utrymning genom fönster vars underkant är högst 11 meter över marknivå inom 10 minuter. För Skellefteå centralort är höjden för fönsterutrymning 23 meter inom 10 minuter.

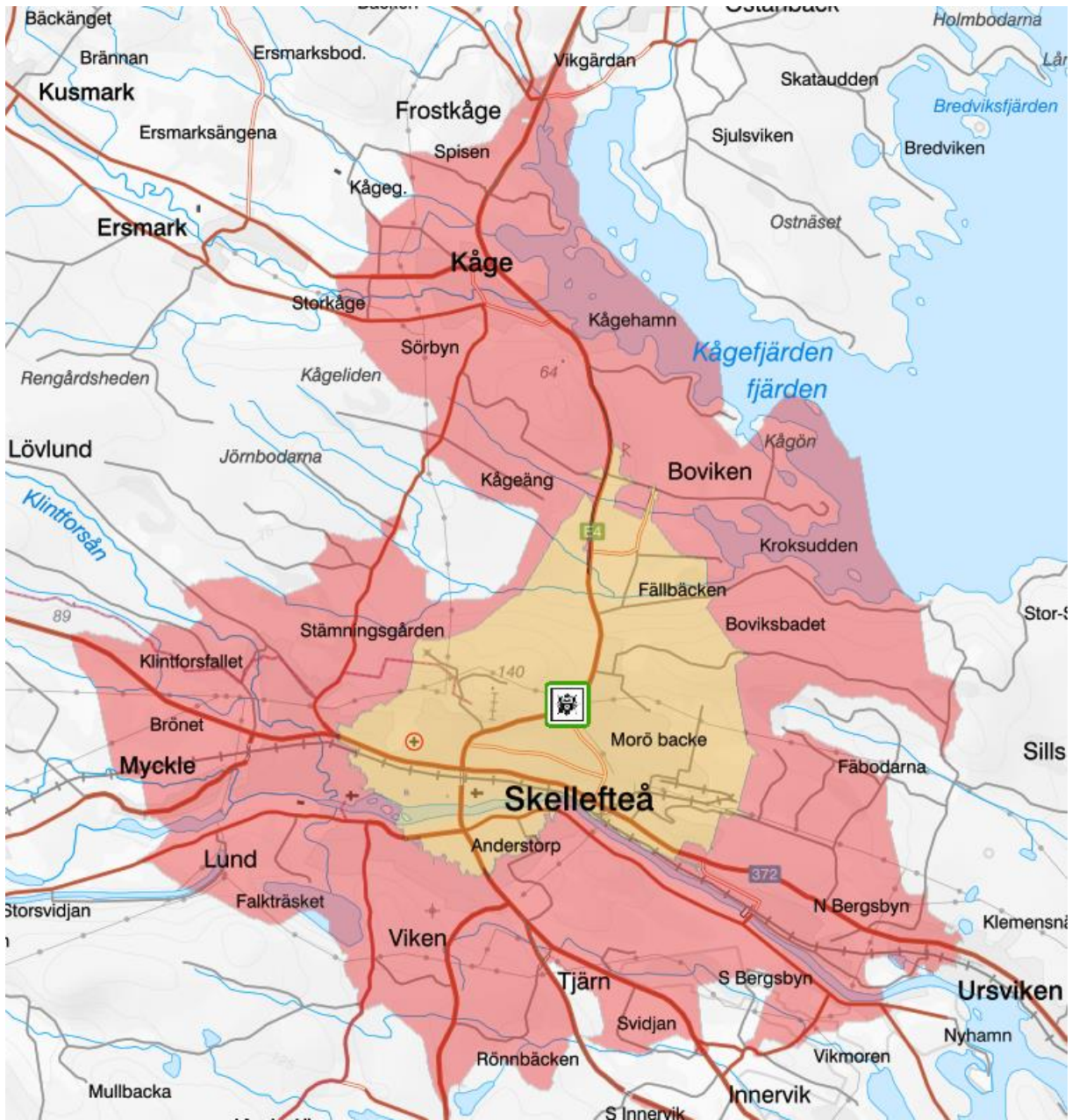
Inom 20 minuter klarar räddningstjänsten att hjälpa till med utrymning genom fönster från högst tredje våningsplanet (friliggande flerbostadshus).

Inom det inre gulfärgade området redovisas den faktiska insatstiden, vilket innefattar, **larmhanteringstid** dvs tiden från att SOS får larmet till att räddningstjänsten larmas, **räddningstjänstens anspänningstid**, **räddningstjänstens körtid** samt **uppstartstid för insatsen**.

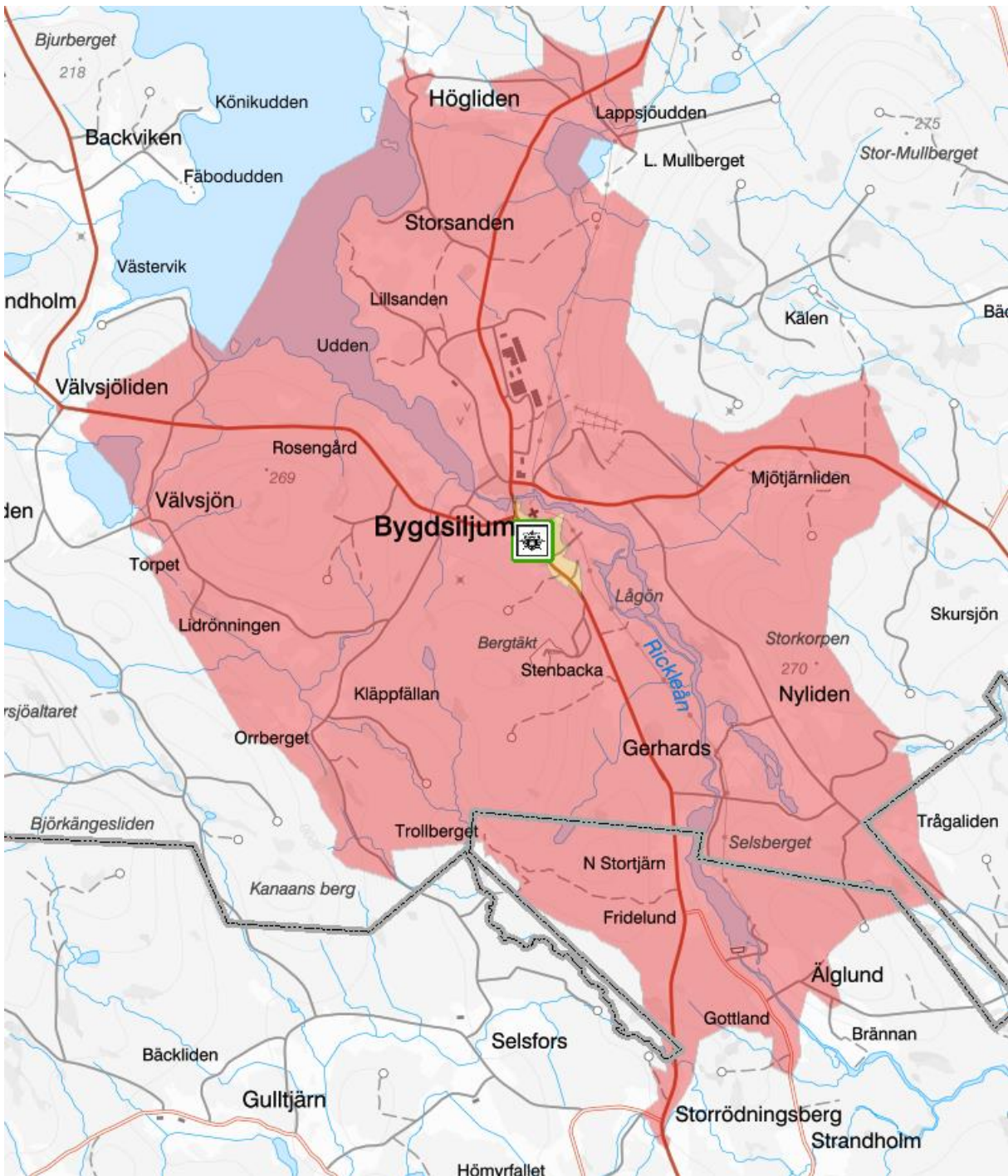
Det yttre rödfärgade området redovisar insatstiden i form av räddningstjänstens **anspänningstid** och **körtid**, och därmed utan larmhanteringstid och uppstartstid för insatsen.

Uppstartstiden är uppskattad till 2,5 minuter för stegresning och uppställning av höjdfordon. Larmhanteringstiden är satt till 110 sekunder. Anspänningstiden mellan stationerna varierar och finns redovisat i Tabell 3 Räddningsenheter i Skellefteå kommun.

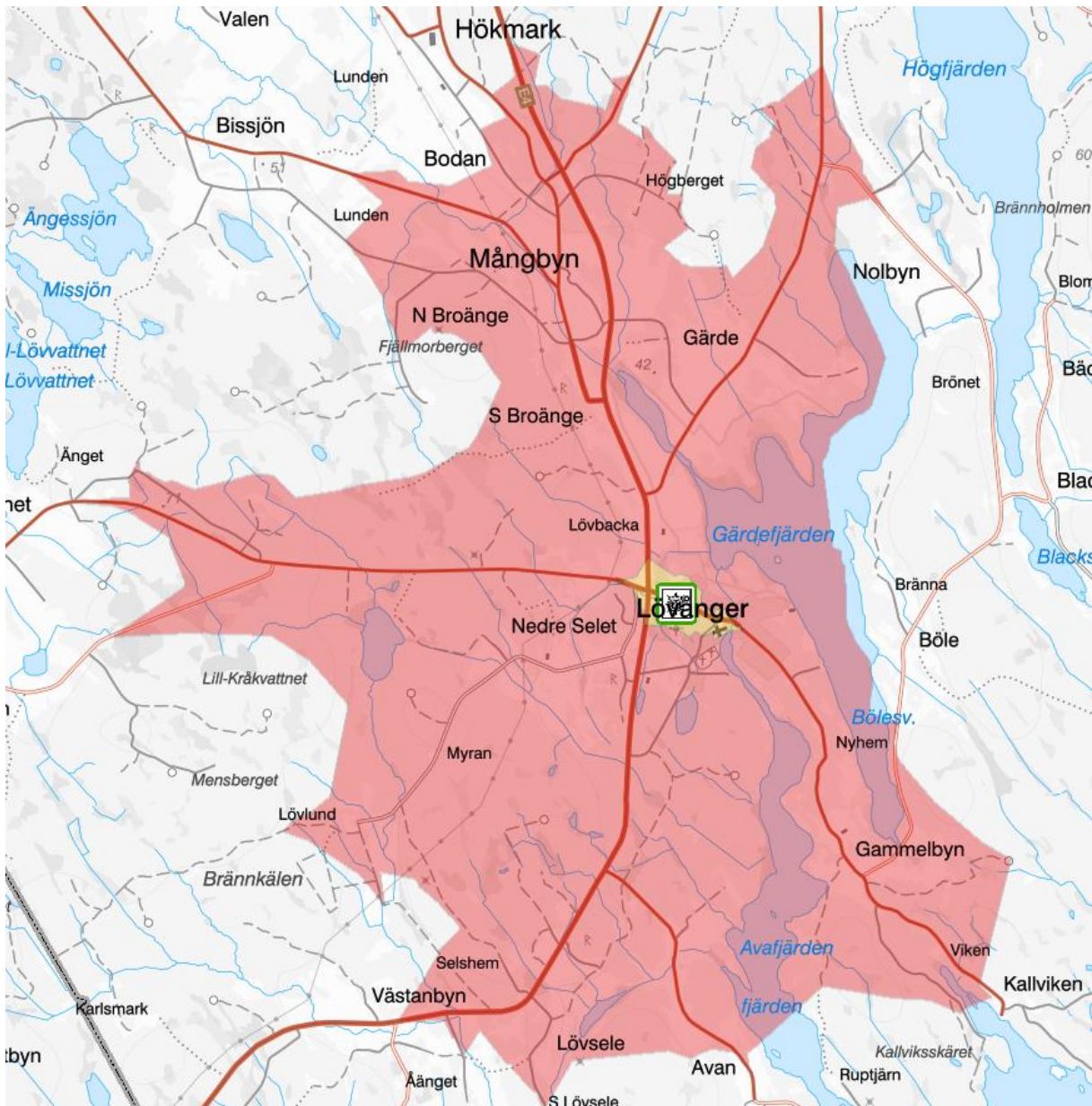
10 minuter

Figur 4, 10 minuters insatstid för fönsterutrymning i Skellefteå, Station 40

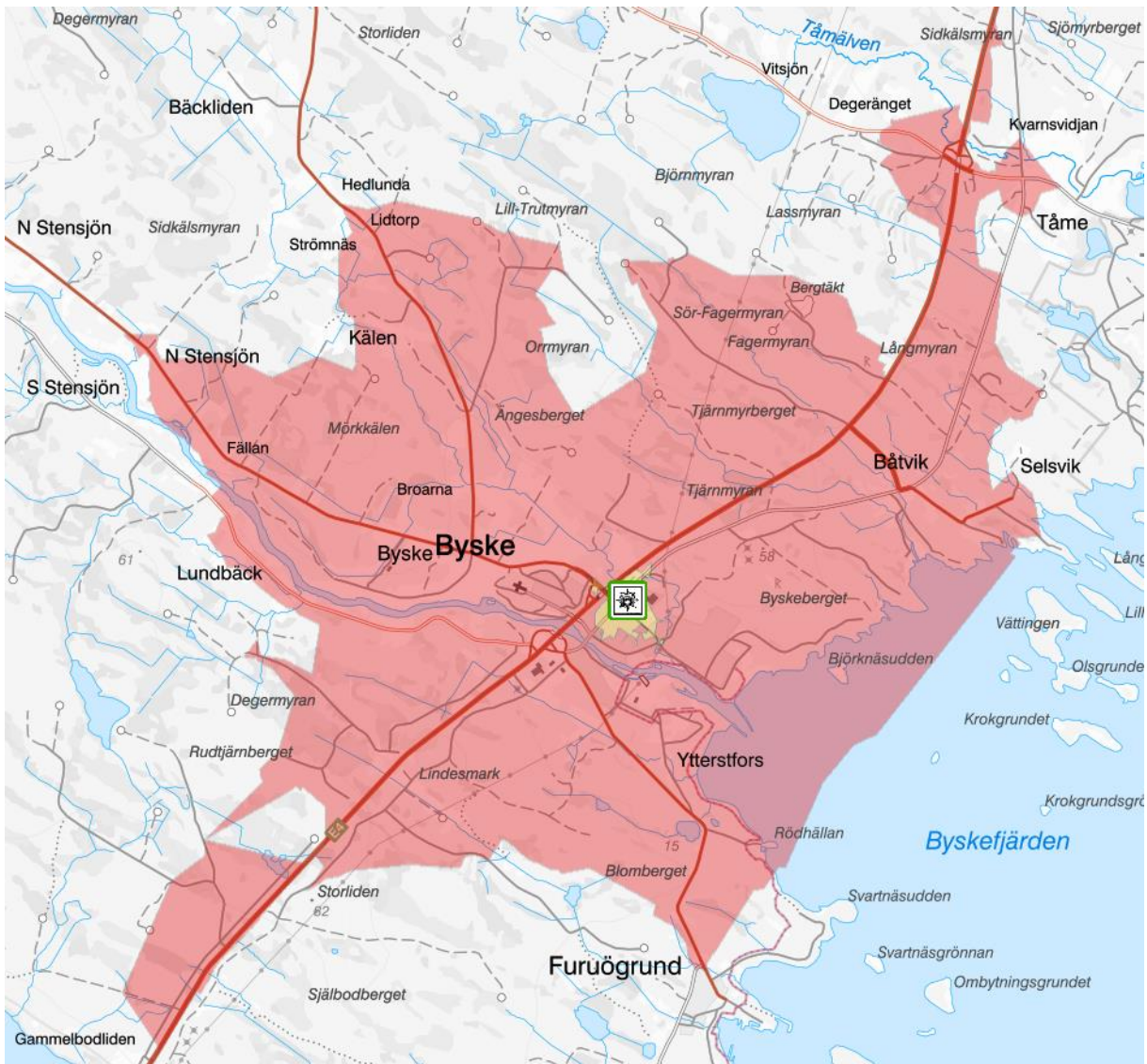
Figur 6, 10 minuters insattid för fönsterutrymning i Bygdsiljum, Station 425

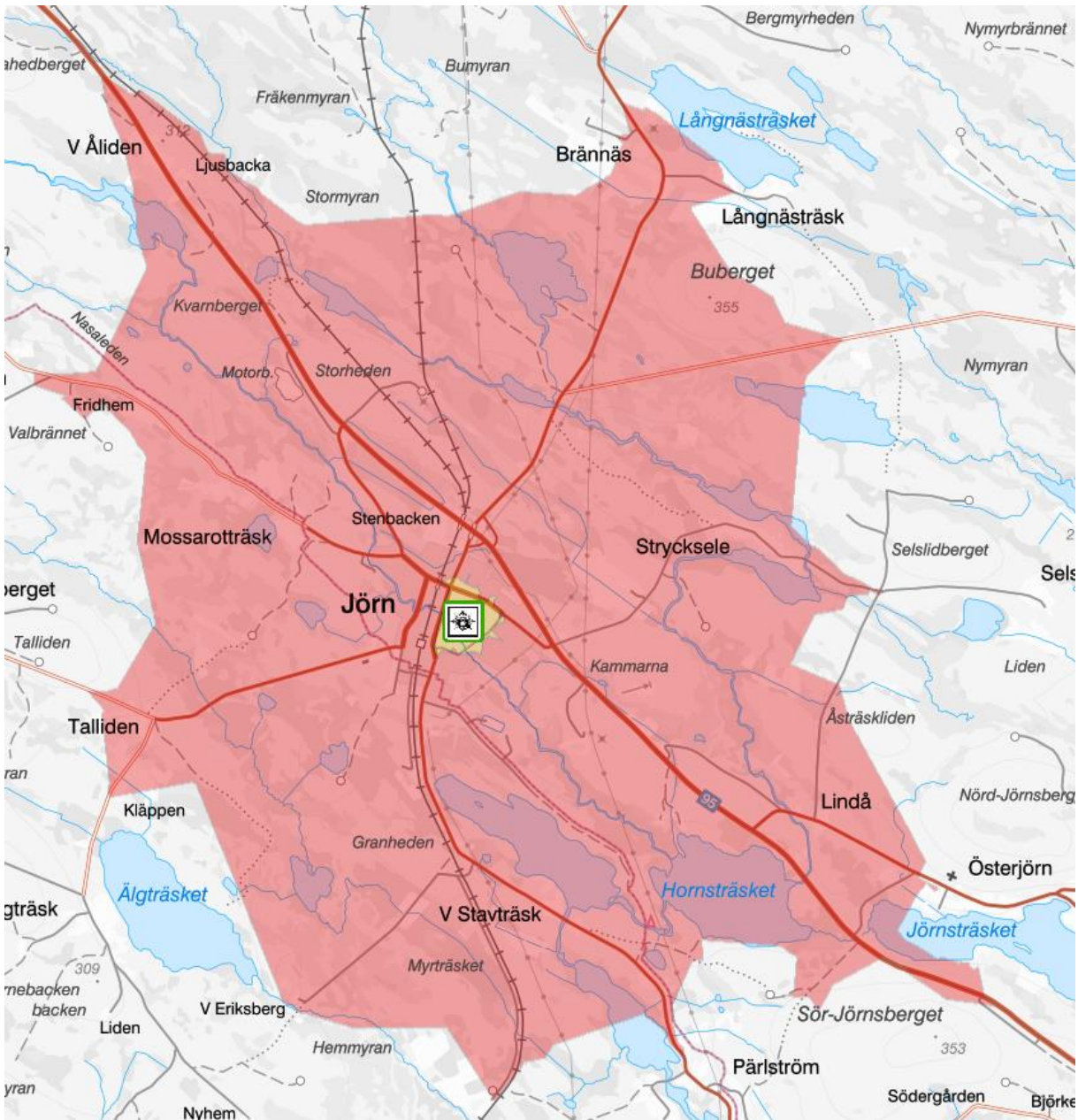
Figur 7, 10 minuters insattid för fönsterutrymning i Lövsånger, Station 43

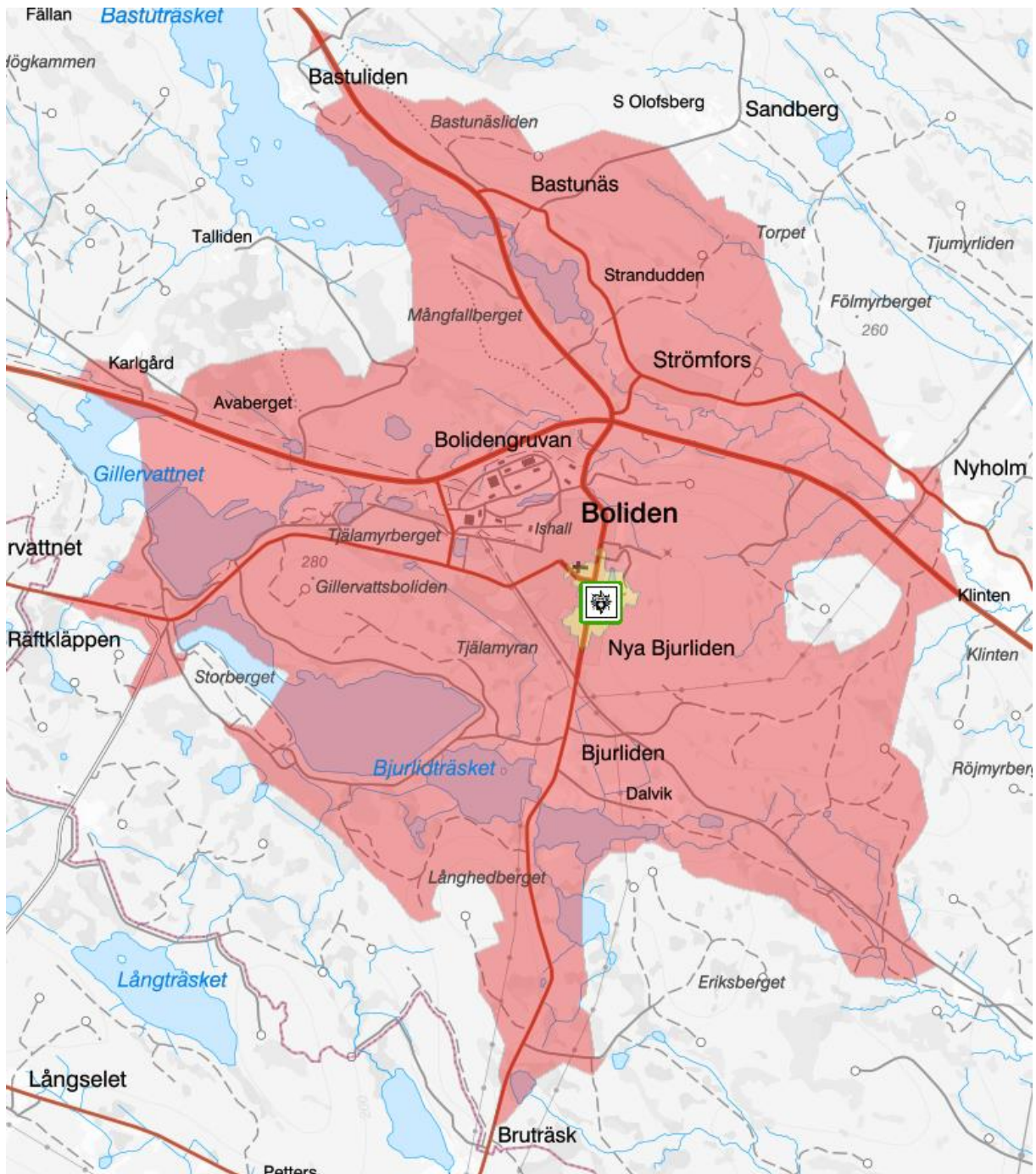
Figur 8, 10 minuters insatstid för fönsterutrymning i Skelleftehamn, Station 44

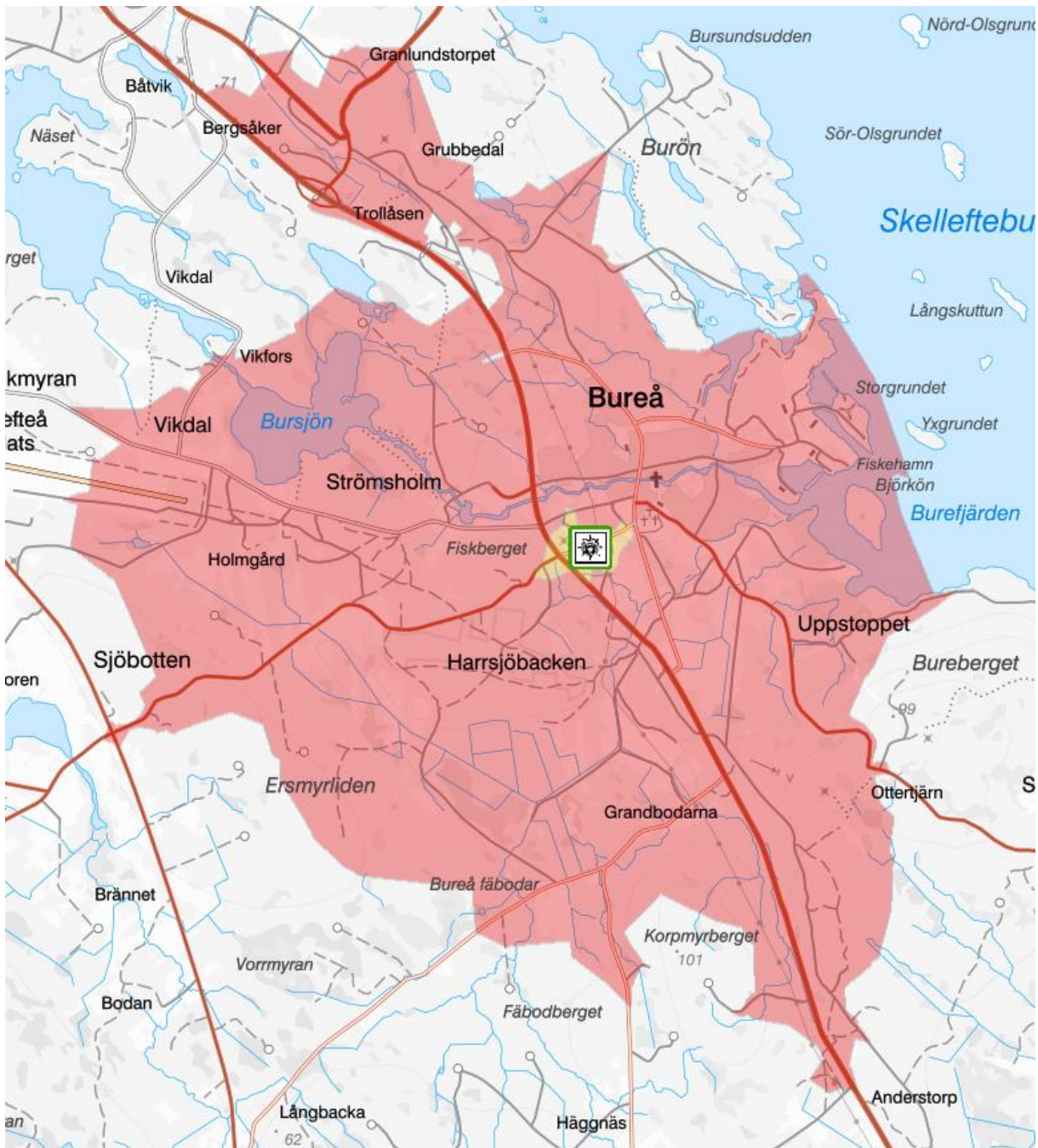
Figur 9, 10 minuters insattid för fönsterutrymning i Byske, Station 45

Figur 10, 10 minuters insattid för fönsterutrymning i Jörn, Station 47

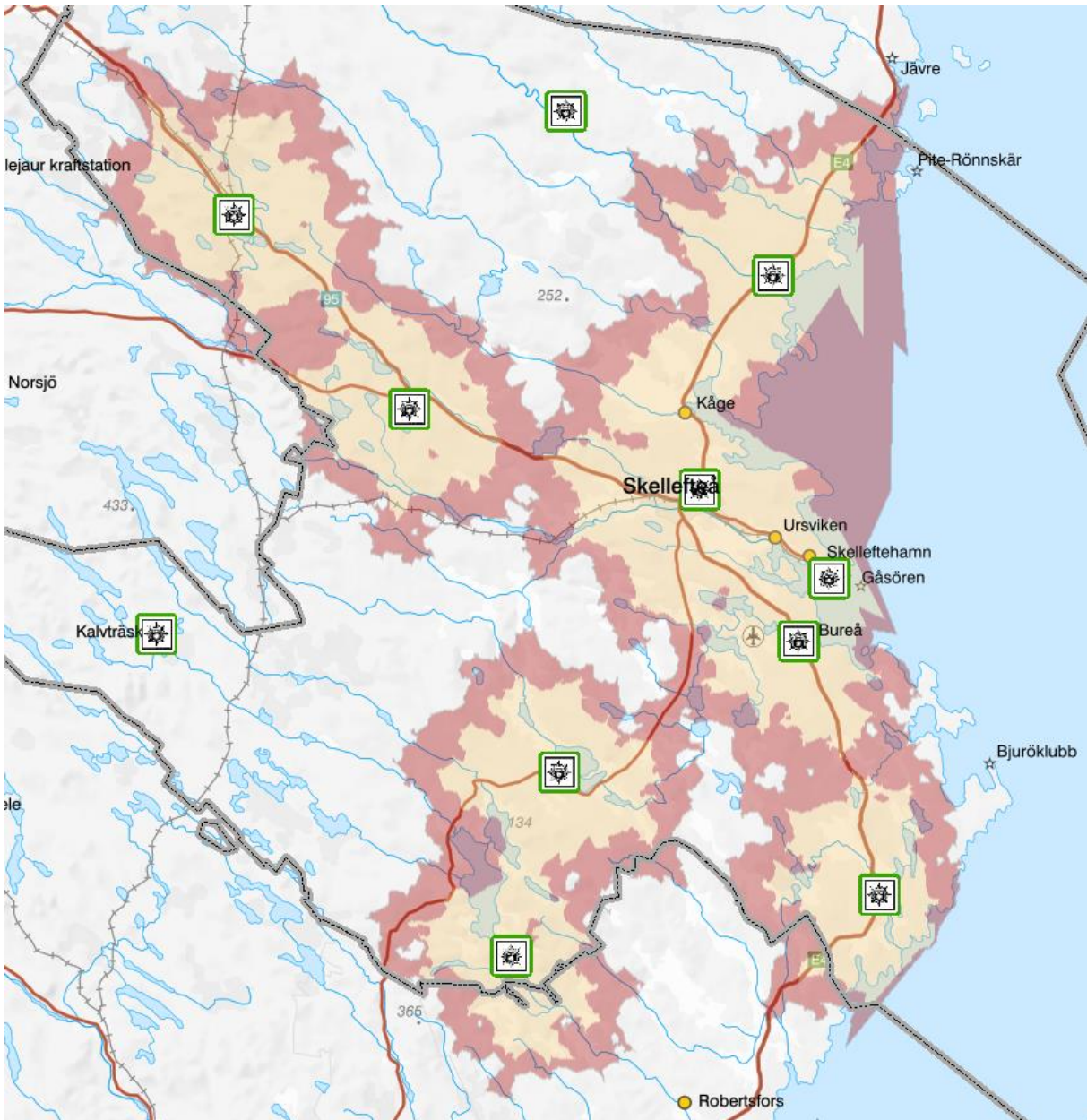

Figur 11, 10 minuters insatstid för fönsterutrymning i Boliden, Station 48

Figur 12, 10 minuters insatstid för fönsterutrymning i Bureå, Station 49

20 minuter

Figur 13, 20 minuters insattid för fönsterutrymning

Brand utomhus

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
<ul style="list-style-type: none"> Brandens utbredning ska lokaliseras så snabbt som möjligt. När branden är lokaliserad ska branden släckas på ett effektivt sätt utifrån lokala förhållanden. Vid behov ska allmänheten utrymmas. Markägaren ska informeras om ansvaret och efterföljande åtgärder. 	<ul style="list-style-type: none"> Skapa korrekt och uppdaterad lägesbild och prognos kring storleken och intensitet av branden Begränsa och släcka mindre bränder i upplag, fordon, skog och mark Begränsa och släcka bränder i upplag, skog och mark där ej flera samtidiga släckinsatser krävs Släcka bränder, som kräver flera samtidiga släckåtgärder Brandvattenförsörjning från tankbil, vattendrag, brandpost Markägare och drabbad informeras 	<ul style="list-style-type: none"> Släckbil Tankbil Motorsprutor Terrängfordon Depåutrustning Drönare Skumresurs Utökad brandpumpkapacitet

Förmåga Brand utomhus											
	40	42	425	429	43	44	45	46	47	48	49
Skapa korrekt och uppdaterad lägesbild och prognos kring storleken och intensitet av branden	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Begränsa och släcka mindre bränder i upplag, fordon, skog och mark	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Begränsa och släcka bränder i upplag, skog och mark där ej flera samtidiga släckinsatser krävs	X	X	X (med stöd)	X (med stöd)	X	X	X	X (med stöd)	X (med stöd)	X	X
Släcka bränder, som kräver flera samtidiga släckåtgärder	X	X	X (med stöd)	X (med stöd)	X	X (med stöd)	X (med stöd)	X (med stöd)	X (med stöd)	X	X (med stöd)
Brandvattenförsörjning från tankbil, vattendrag eller brandpost	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Markägare och drabbad informeras	X										

Resurser och variation

I kommunen sker inte någon variation över tid.

Samtliga styrkor har förmåga att på ett effektivt sätt kunna lokalisera branden och skapa sig en lägesbild och prognos av branden. I Skellefteå finns en högre förmåga inom detta med utökat ledningsstöd och instrument för ändamålet. Personal från Skellefteå har kompetens att läsa och tolka brandriskprognos, avläsning av väderförhållanden och hantera drönare.

Samtliga styrkor har också förmåga att släcka en mindre brand. Hur stora och hur snabbt en brand kan släckas beror på yttre omständigheter.

1+4 kårer kan hantera något större bränder själva och kårer med tankbil antas hantera två fronter samtidigt. Storleken på dessa bränder spelar självklart stor roll, och kommunens ambition är att alltid agera kraftfullt på skogsbränder för att aldrig vara underdimensionerande vid en brand.

Den huvudsakliga informationen till markägare och övriga drabbade sker genom personal från Skellefteå och genom personal i den övergripande ledningen.

Samtliga kårer har tillgång till någon form av motorspruta. Tankbilskårer har även tillgång till en större motorspruta för att säkra vattentillgången till brandplatsen.

Kommunen har en utökad brandpumpkapacitet för att klara av att pumpa stora mängder släck- eller kylvatten. Brandpumpen finns i anslutning till oljehamnen i Skelleftehamn, men kan transporteras på lastväxlare för att förstärka på andra platser i kommunen.

Skum krävs ibland för brandsläckning av fordon utomhus exempelvis i kombination med drivmedelsläckage. Mer information om kommunens skumresurs under kapitlet Olyckor med farliga ämnen.

Trafikolycka

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
<ul style="list-style-type: none"> Skadeplatsen ska vara säker och skyddad mot brand och olycka Skadade och inblandade ska kunna sättas i säkerhet och avtransporteras mot sjukhus Utsläpp av farliga ämnen ska inte påverka miljön. 	<ul style="list-style-type: none"> Säkra olycksplatsen, genom avspärning och släckning av brand samt omhändertagande av avfall. Utföra losstagning, låg, medel och hög Utföra två samtidiga losstagningar Säkra olycksplatsen på järnväg 	<ul style="list-style-type: none"> Släckbil Buffertfordon (tankbil) Losstagning, låg Losstagning, medel Losstagning, hög Tung räddning Jordningsutrustning

Förmåga Trafikolycka											
	40	42	425	429	43	44	45	46	47	48	49
Säkra olycksplatsen, genom avspärning och släckning av brand samt omhändertagande av avfall.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Utföra losstagning, Låg*	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
Utföra losstagning, Medel**	X	X			X		X			X	
Utföra losstagning, Hög och tunga fordon***	X										
Utföra två samtidiga losstagningar	X										
Säkra olycksplatsen på järnväg	X								X		

* Losstagning låg - förmåga losstagning med enklare verktyg för att kapa, klippa och bända.

** Losstagning, Medel - förmåga till losstagning med verktyg för att klippa, bända, trycka etc. vid trafikolycka med personbilar eller liknande fordon.

*** Losstagning, Hög och tunga fordon - förmåga losstagning med verktyg för att kunna klippa, bända och trycka vid t.ex. trafikolycka med lastbilar eller andra tyngre fordon.

Resurser och variation

I kommunen sker inte någon variation över tid.

Samtliga kårer har förmåga att assistera i losstagning och trafikolyckor på en grundläggande nivå där drabbade inte sitter fast i fordonet. Bygdsiljum, Jörn, Fällfors, Skelleftehamn och Bureå har förmåga för losstagning (låg). I Lovånger, Burträsk, Boliden och Byske finns en högre nivå av losstagning (medel) som gör det möjligt att hantera de flesta typer av olyckor med dagens bilar. I Skellefteå finns möjligheten att genomföra en losstagning (hög) även på moderna högsäkerhetsbilar och tunga fordon. Det finns även möjlighet att genomföra losstagning på två fronter samtidigt.

I Jörn och Skellefteå finns även möjlighet att genomföra en arbetsjordning i samband med olycka på järnväg.

Olyckor med farliga ämnen

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
<ul style="list-style-type: none"> Farliga ämnen ska omhändertas och inte vålla fortsatt skada för liv, egendom och miljö. Olycksdrabbade i fara för utsläpp ska vara i säkerhet utan yttre skador. Olycksdrabbade som utsatts för farliga ämnen ska livräddas, saneras för att möjliggöra transport mot sjukhus. 	<ul style="list-style-type: none"> Genomföra insats vid utsläpp av farligt ämne i kontaminerat område, tex livräddning, egendomsskydd eller miljöräddning (ej kemdykning) Utföra sanering av enstaka personer och egen personal Utföra släckinsats mot mindre mängd brandfarlig vara (Alkoholres skumsläckare) Släcka spillbrand. 500 m² opolär vätska 300 m² polär vätska Indikera brandfarliga och vanligt förekommande giftiga ämnen. Medverka vid räddningstjänst eller sanering eller utsläpp av radioaktivt ämne Kunna genomföra kemdykinsats Begränsa spridning och utsläpp av större mängd farligt ämne eller förorenat släckvatten Utföra insats vid utsläpp av miljöfarligt ämne till havs, sjö och strömmande vatten 	<ul style="list-style-type: none"> Släckbil Tankbil Kemdräkter Saneringsutrustning Indikeringsutrustning Länsor och strandskyddsduk

Förmåga Olyckor med farliga ämnen											
	40	42	425	429	43	44	45	46	47	48	49
Genomföra insats vid utsläpp av farligt ämne i kontaminerat område, tex livräddning, egendomsskydd eller miljöräddning (ej kemdykning)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Utföra sanering av enstaka personer och egen personal	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Utföra släckinsats mot mindre mängd brandfarlig vara	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Släcka spillbrand. 500 m ² opolär vätska 300 m ² polär vätska	X (med stöd av extra tankbil)	X*			X*					X*	
Indikera brandfarliga och vanligt förekommande giftiga ämnen.	X					X				X	

Medverka vid räddningstjänst eller sanering eller utsläpp av radioaktivt ämne	X	X (med stöd)	X (med stöd)	X (med stöd)	X (med stöd)	X (med stöd)	X (med stöd)	X (med stöd)	X (med stöd)	X (med stöd)	X (med stöd)
Kunna genomföra kemdykarinsats	X					X				X	
Begränsa spridning och utsläpp av större mängd farligt ämne eller förorenat släckvatten	X										
Utföra insats vid utsläpp av miljöfarligt ämne till havs, sjö och strömmande vatten	X										

*Stödresurs i form av extra tankbil för vattenförsörjning

Resurser och variation

I kommunen sker inte någon variation över tid.

Samtliga kårer kan genomföra avspärning och akut omhändertagande av personer som drabbats av farliga ämnen.

Kemdykarresurser finns i Skellefteå, Skelleftehamn och Boliden. På dessa stationer finns även utökade möjligheter att indikera olika farliga ämnen och explosiv atmosfär.

Samtliga kårer har även möjlighet att hantera mindre mängd utrunnen brandfarlig vara, vid större mängder brandfarlig vara krävs tankbil med skumresurs. Detta hanteras med skumresurs från Skellefteå med stöd av tankbilar från Burträsk, Boliden, Lövånger eller av grannkommun.

Tankbilar och skumresurser

Fordonsnummer	Typ av fordon	Vatten och skummängd
4040	Lastväxlarbil Skellefteå	9 m ³ vatten, 1 m ³ skum
4140	Lastväxlarbil Skellefteå	8–10 m ³ vatten
4240	Tankbil Burträsk	8–10 m ³ vatten
4340	Tankbil Lövånger	8–10 m ³ vatten
4840	Tankbil Boliden	8–10 m ³ vatten

Kommunen har även utökade resurser för att omhänderta oljespill i både strömmande och lugnt vatten. Delvis genom ett samarbete med vattenkraftverksbolagen, resursen finns i Skellefteå. För oljepåslag på kust finns en framtagen oljeskyddsplan med tillhörande kartmaterial som utgör beslutsunderlag för insatser med sanering av olja till havs.

Naturolycka

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
<ul style="list-style-type: none"> Olycksdrabbad ska säkras på olycksplatsen och omhändertas på ett så effektivt sätt som möjligt Översvämningar på samhällsviktig verksamhet ska begränsas 	<ul style="list-style-type: none"> Livrädda vid ras och skred, mindre insatser Livrädda vid ras och skred, avancerade insatser Röja nerfallna träd från väg Begränsa skador vid översvämning 	<ul style="list-style-type: none"> Släckbil Motorsprutor Avancerad räddning Motorsågar Översvämningsbarriärer

Förmåga Naturolycka											
	40	42	425	429	43	44	45	46	47	48	49
Livrädda vid ras och skred, mindre insatser	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Livrädda vid ras och skred, avancerade insatser	X*										
Röja nerfallna träd från väg	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
Begränsa skador vid översvämningar	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

*Avser Avancerad räddning, anspänningstiderna kan variera från Tabell 3 Räddningsenheter i Skellefteå kommun

Resurser och variation

I kommunen sker inte någon variation över tid. Förutom avancerad räddning som kallas in vid behov.

Samtliga kårer anses ha förmåga att genomföra enklare insatser för livräddning i terräng och vid mindre ras och skred. Krävs mer avancerade räddningsinsatser, på hög höjd eller i svåråtkomliga utrymmen, finns utrustning och särskilt utbildad personal som ingår i gruppen Avancerad räddning.

Samtliga kårer utom Kalvträsk har förmåga att med hjälp av motorsåg röja vägar från nerfallna träd.

Samtliga kårer har möjlighet att hantera översvämningar, och med hjälp av motorsprutor och andra hjälpmedel pumpa undan vatten vid en räddningsinsats. I Skellefteå finns utökade möjligheter att hantera översvämningar eller förorenat släckvatten med hjälp av översvämningsbarriärer.

Drunkning

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
<ul style="list-style-type: none"> Olycksdrabbad ska så snabbt som möjligt lokaliseras och vid behov omhändertas av sjukvård 	<ul style="list-style-type: none"> Utföra vatten- och islivräddning, med ytlivräddare och hansabräda Utföra vattenlivräddning med båt Vattenlivräddning i strömmande vatten 	<ul style="list-style-type: none"> Släckbil Båtar Hansabrädor Ytlivräddare Undervattenskamerer Avancerad räddning

Förmåga Drunkning											
	40	42	425	429	43	44	45	46	47	48	49
Utföra vatten- och islivräddning, med ytlivräddare och hansabräda	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
Utföra vattenlivräddning med båt	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
Utföra vattenlivräddning i strömmande vatten*	X										

*Avser Avancerad räddning, anspänningstiderna kan variera från Tabell 3 Räddningsenheter i Skellefteå kommun

Resurser och variation

I kommunen sker inte någon variation över tid. Förutom avancerad räddning som kallas in vid behov.

Samtliga styrkor förutom Kalvträsk har förmåga att med båt eller hansabräda genomföra en livräddande insats året om med ytlivräddare.

Kårer placerade efter kuster har generellt större båtar som är mer lämpade för transport till havs medan kårer som inte har direkt kuststräcka inom sitt område har mindre och mer lätthanterade båtar vilket gör båtarna lättare att sjösätta även vid mindre sjöar.

I Skellefteå finns även förmåga att genomföra livräddande insats i strömmande vatten med särskilt utbildad personal som ingår i gruppen Avancerad räddning. I Skellefteå finns även en undervattenskamera som gör det möjligt att visuellt se under vatten för att på så sätt effektivisera sökinsatser.

Lokala olyckstyper

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
<ul style="list-style-type: none"> Djur i hotade miljöer ska tas om hand på ett lämpligt sätt Nödställda och skadade personer ska på ett säkert sätt föras vidare mot till säker plats. Insatser vid flyg- och fartygsolyckor ska i samverkan med andra myndigheter genomföras på ett lämpligt sätt. Vid dammhaveri ska allmänheten varnas och hotat område utrymmas. 	<ul style="list-style-type: none"> Utföra djurlivräddning Utföra räddningsinsats till nödställd på hög höjd då räddningstjänstens höjdfordon ej kan användas Transportera skadad i terräng med hjälp av terrängfordon Hantera insatser inom PDV* Livrädda och genomföra insats vid flygolycka Livrädda och genomföra insats vid fartygsolycka Utföra insatser vid dammolyckor 	<ul style="list-style-type: none"> Utrustning djurlivräddning Avancerad räddning Terrängfordon

*Pågående dödligt våld

Förmåga Lokala olyckstyper											
	40	42	425	429	43	44	45	46	47	48	49
Utföra djurlivräddning	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Utföra räddningsinsats till nödställd på hög höjd då räddningstjänstens höjdfordon ej kan användas*	X*										
Transportera skadad i terräng med hjälp av terrängfordon	X										
Hantera insatser inom PDV	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X
Livrädda och genomföra insats vid flygolycka	X										X
Livrädda och genomföra insats vid fartygsolycka	X					X					
Utföra insatser vid dammolyckor	X							X		X	

*Avser Avancerad räddning, anspänningstiderna kan variera från Tabell 3 Räddningsenheter i Skellefteå kommun

Resurser och variation

I kommunen sker inte någon variation över tid. Förutom avancerad räddning som kallas in vid behov.

Enklare djurlivräddning kan genomföras av samtliga kårer. Mer avancerad djurlivräddning, exempelvis med spännen och vajer spel, sker med utgångspunkt från personal i Skellefteå. Övriga kårer kan då stödja vid insatsen.

Transport i terräng kan vid kortare sträckor genomföras av samtliga kårer, men fordon för transport längre sträckor sker genom resurser från station 40, Skellefteå.

Gruppen avancerad räddning kan säkra personer på hög höjd och i otillgängliga områden. Exempelvis finns förmågan att transportera ner personer från vindkraftverk.

Räddningstjänsten genomför insatsförberedelser för att kunna hantera PDV-händelser. Samverkan sker med polis och andra myndigheter.

Kårerna i Skellefteå och Bureå har genom olika insatsförberedelser tillsammans med Skellefteå Airport, en utökad förmåga att hantera en flygolycka. Kårerna i Skellefteå och Skelleftehamn har genom sina insatsförberedelser en utökad förmåga att hantera fartygsolyckor. Vid insats sker en samverkan mellan flera olika myndigheter och organisationer. Både flygolyckor och fartygsolyckor på statligt vatten, leds av Sjöfartsverkets sjö- och flygräddningscentral (JRCC).

Dammhaveri är en olyckstyp som hör till ovanligheterna. Räddningstjänsten har utvecklade planer för att hantera ett dammhaveri, vid gruvdammar för utvinningsavfall samt efter dammar i Skellefteälven. Kårerna i Skellefteå, Fällfors och Boliden, är närmaste styrkor dessa anläggningar, och har därmed en ökad kunskap om vilka åtgärder som ska vidtas vid ett dammhaveri.

Ledning i räddningstjänsten

De resurser som finns inom den kommunala räddningstjänsten och som är ämnade att direkt respondera och hantera räddningsinsatser ingår i dess räddningstjänstverksamhet. Med resurser avses i det här fallet människor, teknik och materiella resurser. En räddningstjänstverksamhet är ständigt pågående och uppstår inte bara när det genomförs räddningsinsatser, utan innefattar även dess beredskap, det vill säga förmågan att hålla en viss beredskap för tänkbara händelseutvecklingar och potentiella olyckor.

Det krävs en ständig tillgång till ett räddningsledningssystem med syfte att säkerställa att denna räddningstjänstverksamhet hela tiden är ändamålsenligt ordnad, i syfte att ständigt kunna inleda och genomföra räddningsinsatser samt anpassa beredskapen mot den rådande riskbilden. Ledning av räddningstjänstverksamheten är en viktig del av förmågan för att genomföra effektiva insatser, framför allt när flera samtidiga insatser eller omfattande insatser ska hanteras.

Ledningen av räddningstjänstverksamheten i Skellefteå kommun sker genom ett gemensamt upprättat räddningsledningssystem, Räddningssamverkan Nord, som innefattar 19 kommuner med ca 475 000 invånare i både Norr- och Västerbotten.

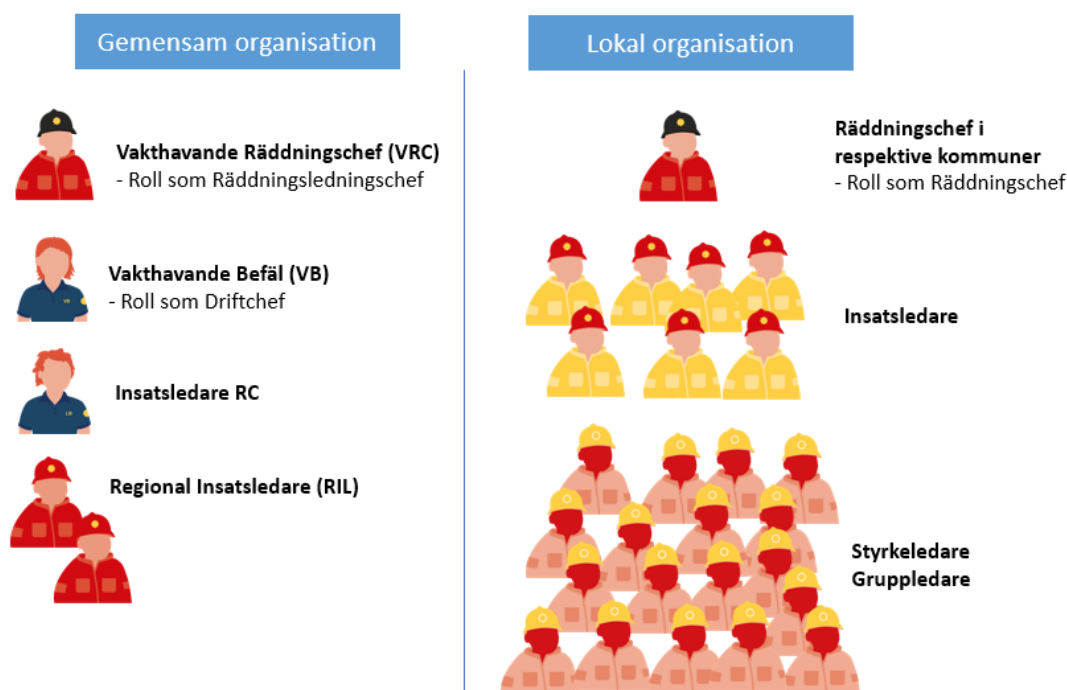
De kommuner som ingår i räddningsledningssystemet är Kiruna, Gällivare, Pajala, Övertorneå, Haparanda, Kalix, Jokkmokk, Boden, Överkalix, Älsbyn, Luleå, Piteå, Skellefteå, Vindeln, Robertsfors, Bjurholm, Vännäs, Umeå och Nordmaling i Västerbottens län samt Kiruna, Gällivare, Pajala, Övertorneå, Haparanda, Kalix, Jokkmokk, Boden, Överkalix, Älsbyn, Luleå, Piteå, Skellefteå, Vindeln, Robertsfors, Bjurholm, Vännäs, Umeå och Nordmaling i Norrbottens län. På nedanstående kartbild visas räddningsledningssystemets geografiska täckning.

Figur 14 Räddningssamverkan Nord.

Ett räddningsledningssystem innefattar allt från förhållningssätt och organisation till de grundläggande principerna för hur arbetet ska bedrivas; systemet ska definiera befattningar, fördelning av befogenheter, grunderna för ledarskap samt principer för utförandet av uppdraget och tekniska system. Räddningsledningssystemet är sammanfattningsvis en del av räddningstjänstverksamheten med syfte att uppnå inriktning och samordning för samtliga räddningsinsatser inom det definierade geografiska området för räddningsledningssystemet.

I räddningsledningssystemet ingår det att styra samtliga organisatorers personella och materiella resurser i de berörda räddningstjänstverksamheterna. Vilka ramar räddningsledningssystemet har att utgå ifrån framgår av dokumentet principer för beredskapshållning.

Figur 15 Beskrivning av vilka ledningsfunktioner och dess roller som organiseras gemensamt respektive lokalt i räddningsledningssystemet. Styrkeledare och gruppledare representeras inte i korrekt antal på bilden ovan.

En ledningsfunktion innebär att lämpliga individer har utsetts till en funktion för att säkerställa att räddningsledningssystemet efter behov och över tid kan bemanna olika roller. Ledningsfunktioner, eller rättare sagt individerna i ledningsfunktionerna, förväntas kunna verka i ett antal roller, ofta samtidigt men ibland bara en åt gången. Ett exempel är att ledningsfunktionen vaktstående befäl förväntas verka i rollen som driftchef (bemannas över tid), men funktionen kan även behöva verka i andra roller, som exempelvis händelsevärdering, insatsuppföljning och räddningsledare (bemannas vid behov).

Övergripande ledning

Med övergripande ledning avses här den organisatoriska delen i räddningsledningssystemet som övergripande leder räddningstjänstverksamheten och som ständig hanterar innehållet i systemledningen, det vill säga bedriver den kommunala räddningstjänstverksamheten. Den övergripande ledningen har förmåga att hantera omfattande eller komplexa räddningsinsatser samt förmåga att vid flera samtida pågående räddningsinsatser kunna samordna och effektivt leda pågående räddningsinsatser och samtidigt kunna upprätthålla den beslutade beredskapen i

kommunen. Utöver detta har den övergripande ledningen god förmåga att utföra de uppgifter som beskrivs i MSBFS 2021:4 och 5 §§, vilket kan sammanfattas som;

- Kontinuerligt identifiera förändring i riskbild och initiera förberedelser
- Initiera räddningsinsatser vid samtidiga, dynamiska och komplexa olyckor
- Besluta om tillämpning av uppdrag och mål
- Skapa kontinuitet i räddningsinsatsers genomförande för så tidig effekt som möjligt
- Kunna utöka resurskapaciteten för ledning och anpassa ledningsarbetet utifrån kraven på ledning i stunden.
- Följa upp om mål uppnås och prioritera resursanvändningen mellan flera räddningsinsatsers genomförande
- Säkerställa att ledningssystemet fungerar i relation till andra aktörer genom att exempelvis utse samverkansbefäl.
- Skapa förutsättningar för att andra aktörer och att de ska kunna fortsätta sin hantering innan avveckling av insats.

I räddningsledningssystemet utövas den övergripande ledningen gemensamt i systemet från en ledningscentral som benämns Räddningscentral Nord (RC Nord). RC Nord är samlokaliserad med SOS Alarms central i Luleå. Skulle en driftstörning av teknisk eller organisatorisk karaktär eller som ett antagonistiskt hot inträffa samarbetar RC Nord med tre andra räddningscentraler; Östersund, Sundvall och Falun, inom ramen för samverkansprojektet "Räddningssamverkan Nord", för att kunna överföra ledning och larmning till eller från dessa.

Räddningschef

I varje kommun ska det alltid finnas en räddningschef för räddningstjänstverksamheten som leder räddningstjänsten. Räddningschefen ansvarar för att kommunens räddningstjänst är ändamålsenligt ordnad och att räddningsinsatser kan genomföras inom godtagbar tid och på ett effektivt sätt. Räddningschefen beslutar om huruvida en räddningsinsats ska inledas och ska i så fall också utse en räddningsledare. För att säkerställa att detta fungerar året om, dygnet runt, har vissa befogenheter delegerats vidare till räddningsledningssystemets räddningsledningschef. Befogenheter har även delegerats till driftchefen, framför allt för att kunna verka i rollen som räddningsledare.

Vakthavande räddningschef

Ledningsfunktionen som benämns vakthavande räddningschef är i huvudsak verksam i rollen som räddningsledningschef. Funktionen vakthavande räddningschef bemannas huvudsakligen av erfarna räddningschefer med kompetens att leda stora organisationer, samverka med andra och inneha kunskap om övriga regionala förhållanden som är av betydelse för räddningstjänsten. När så krävs ska den vakthavande räddningschefen ha förmågan att självständigt kunna initiera rollaktivitet i rollen som räddningsledningschef. Samtliga räddningschefer i ledningssystemet har också gett de individer som bemannar denna funktion i uppdrag att ansvara för den kontinuerliga styrningen av deras räddningstjänstverksamhet. Räddningsledningschefen har till uppgift att utföra följande uppgifter;

- Svara för kommunens ansvar för räddningstjänst och att räddningstjänsten ständigt är ändamålsenligt ordnad (LSO 1 kap 2 §, 3 kap 7 § och 3 kap 16 §)
- Verka i rollen räddningsledare samt utse räddningsledare (LSO 3 kap 8a §, 3 kap 9 §, 6 kap 1 §, 6 kap 2 §, FSO 3 kap 7 §)
- Besluta om vem som ska leda insats när det berör mer än en kommun (LSO 3 kap 16a§)
- Ständigt upprätthålla en övergripande ledning (LSO 3 kap 16b §)

- Övergripande säkerställa avsikten med beredskapen i hela området
- Besluta om deltagande i räddningsinsats vid sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen (LSO 6 kap 7 §, 6 kap 8 §)
- Besluta om att begära resurser och prioritering av resurser från MSB och beslut om med resurser från ledningssystemet delta i andra räddningsinsatser (LSO 6 kap 8a §).

Vidare arbetsuppgifter, instruktion för hur räddningsledningschefen ska arbeta samt kompetenskrav, framgår i dokumentet instruktion för vakthavande räddningschef.

Vakthavande befäl

Ledningsfunktionen vakthavande befäl agerar i huvudsak i rollen som driftchef i det löpande arbetet, det vill säga ansvarar för den kontinuerliga driften av räddningsledningssystemet samt innehar i grunden rollen som inriktnings- och samordningskontakt (ISK) för systemet. Det vakthavande befälet ska också agera i rollerna insatsuppföljning, beredskapshantering, stabschef och i normalfallet räddningsledare på uppdrag av räddningscheferna. Driftchefen finns ständigt tillgänglig och arbetar i sin helhet på uppdrag av räddningsledningschefen. Ledningsfunktionen vakthavande befäl bemannas av erfarna brandbefäl som har kompetens att leda större och flera komplexa räddningsinsatser, samt har goda kunskaper om samverkande organisationer. Driftchefen har till uppgift att utföra följande uppgifter;

- Kontinuerligt värdera räddningstjänstverksamhetens agerande i förhållande till pågående och prognosticerad belastning
- I normalfallet verka i rollen som räddningsledare (LSO 3 kap 8a§, 3 kap 9 §, 6 kap 1 §, 6 kap 2 §, FSO 3 kap 7 §)
- Följa upp systemets funktionalitet och identifiera störningar
- Disponerar samtliga resurser (inom principerna för beredskapshållning) och beslutar om resursförsörjning till räddningsinsatser, inklusive ledningsresurser
- Organiserar förstärkning av ledningsförmåga
- Följer upp resursbehov och hur avsikt med insats uppnås
- Säkerställer en obruten ledningsprocess
- Hanterar resursförfrågan till närliggande räddningsledningssystem pågående räddningsinsatser
- Bedriver kontinuerligt omvärldsbevakning

Vidare arbetsuppgifter, instruktion för hur driftchefen ska arbeta samt kompetenskrav, framgår i dokumentet instruktion för vakthavande befäl.

Insatsledare-RC

Ledningsfunktionen insatsledare-RC syftar till att öka kapaciteten i ledningscentralens arbete under perioder med hög belastning eller i perioder där det råder större behov av en proaktiv arbetsfördelning, exempelvis vid höga brandriskvärden, risk för stora väderstörningar eller liknande. Ledningsfunktionen förväntas i huvudsak kunna agera i rollerna insatsuppföljning, händelsevärdering, ledningsstöd, samverkansperson, medlem eller funktionschef i stab samt i arbetsledande roller för genomförande av räddningsinsats. Denna förstärkningsresurs finns ständigt tillgänglig.

Förstärkning av ledning

Ledningssystemets totala resurser disponeras i hela systemets geografiska område utifrån behov, detta innefattar även ledningsresurser. Inom Räddningssamverkan Nord finns det alltid bemannade ledningsfunktioner, som dygnet runt kan sättas in i ledningsarbetet. Ledningssystemet

förstärks utifrån behov. Om belastningen på övergripande ledning ökar eller förväntas öka till-sätts ledningsresurser behovsanpassat, i form av personal som stödjer vakthavande räddningschef, vakthavande befäl eller insatsledare-RC.

Förväntas i stället belastningen på ett delområde inom ledningssystemet att öka kan det delområdet förstärkas med skadeplatsnära ledningspersonal, utöver den grundberedskap som finns, genom upprättandet av områdesledning. Vid hög belastning kan den övergripande ledningen välja att börja arbeta enligt stabsrutiner med ökad bemanning. Vidare instruktion för hur detta sker framgår i dokumentet förstärknings- och stabsrutiner för den övergripande ledningen.

Om kommunikationerna är eller förväntas bli begränsade eller helt avskurna, eller om olyckans karaktär gör det lämpligt, kommer ledningen av kommunens organisation för räddningstjänst att ske genom områdesledning, som betyder att räddningstjänst leds direkt av räddningschef eller av denne utsett brandbefäl i ett begränsat område.

Tider från larm till ledning

Kommunens organisation för räddningstjänst har brandbefäl i olika former av beredskap på brandstationerna på samtliga stationer, se beskrivningar i Tabell 3 Räddningsenheter i Skellefteå kommun. Tabellen nedan visar inom vilken tid från att larmet inkommer som kommunens tillgängliga resurser och kompetens för ledning av räddningsinsatser kan påbörja ledningsarbetet i normalläge.

Tabell 7 Tillgång till ledningsresurser i Skellefteå kommun och i samverkan med andra kommuner

Område	Bemanning	Anspänningstid
Samverkansområdet	1 Vakthavande räddningschef	Skyndsamt, beredskap i hemmet
Räddningscentral	1 Vakthavande befäl	90 sek
Räddningscentral	1 Insatsledare-RC	90 sek
Samverkansområdet	2 Regional insatsledare	Skyndsamt, beredskap i hemmet

Skadeområdesnära ledningsarbete

Redan när samtalet kommer in till SOS larmcentral påbörjas en utredning av olyckan. SOS Alarm gör en bedömning om olyckans karaktär och vidare om räddningstjänsten ska kopplas in för medlysning. SOS Alarm larmar räddningsresurser efter i förhand bestämda larmplaner och i normalfallet bedömer därefter vakthavande befäl parallellt om händelsen uppfyller alla kriterier för räddningsinsats. Det skadeområdesnära ledningsarbetet påbörjas direkt när närmaste ledningsfunktion tar emot larmet och fortsätter sedan framme på skadeområdet.

Alla räddningsstyrkor och ledningsresurser som ingår i Räddningssamverkan Nord disponeras av hela ledningssystemet och kan därmed också nyttjas av Skellefteå kommun vid behov. Ledningsfunktionens gruppleddare och styrkeledare kan främst agera i rollen som insatschef för mindre till medelstora insatser, och sektorchef vid stora insatser. Gruppleddare och styrkeledare agerar också som befäl över en grupp brandmän. I samverkansområdet finns det minst 40 tillgängliga grupp- eller styrkeledare i beredskap eller jour.

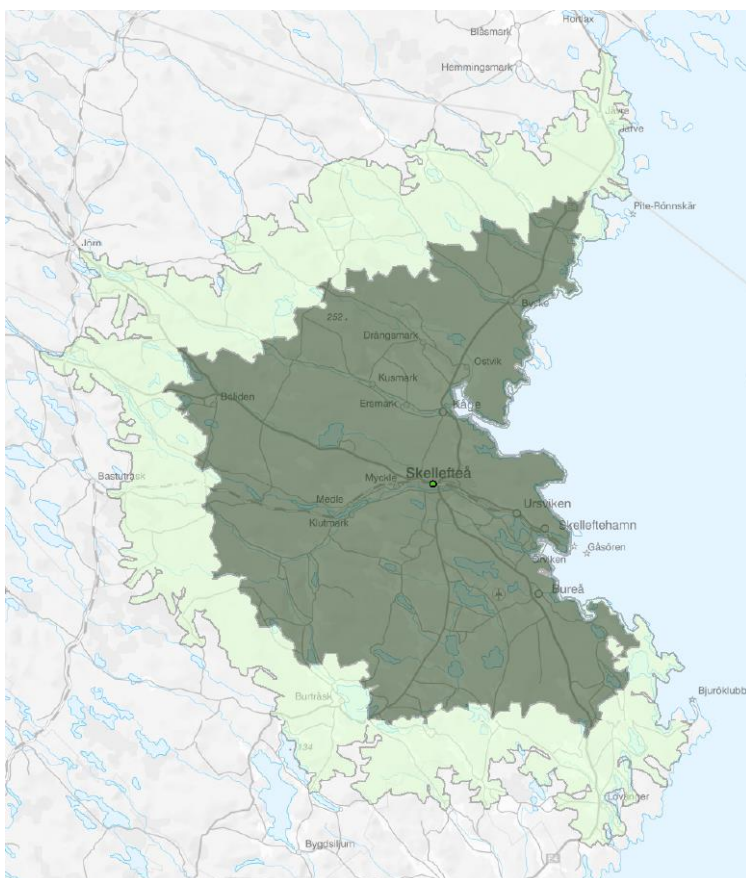
Vid insatser som kräver ett utökat ledningsbehov, exempelvis om insatsen är av komplex karaktär eller är omfattande med flera räddningsstyrkor involverade, finns högre ledningskompetens för att hantera ledning och samordning tillgängliga. Detta sker i första hand genom funktionerna insatsledare eller regionala insatsledare. Vilka och hur många ledningsresurser som larmas beror på ledningsbehovet för den aktuella händelsen. I samverkansområdet finns minst sju insatsledare och två regionala insatsledare tillgängliga dygnet runt för att bemanna rollerna räddningsledare, insatschef, sektorchef, storsektorchef och sektionschef.

Tiden från det att larmet inkommer till att kommunens resurser för ledning av räddningsinsatser kan påbörja ledningsarbete framgår i Räddningstjänst – förmåga och verksamhet, Figur 3.

Nedanstående tabell visar på hur lång tid det tar för högre ledningsfunktion att nå olika exempel på geografiskt utspridda delar av kommunen.

Tabell 8 Tiden för att en högre ledningskompetens i form av Insatsledare finns tillgänglig för skadeområdesnära ledningsarbete, förutsatt att denne utgår från centrala Skellefteå.

Ort	Tid från larm till högre ledningskompetens finns på plats (minuter)
Skelleftehamn	20
Bureå	20
Byske	30
Boliden	35
Burträsk	40
Lövånger	45
Fällfors	50
Jörn	50
Bygdsiljum	55
Kalvträsk	70

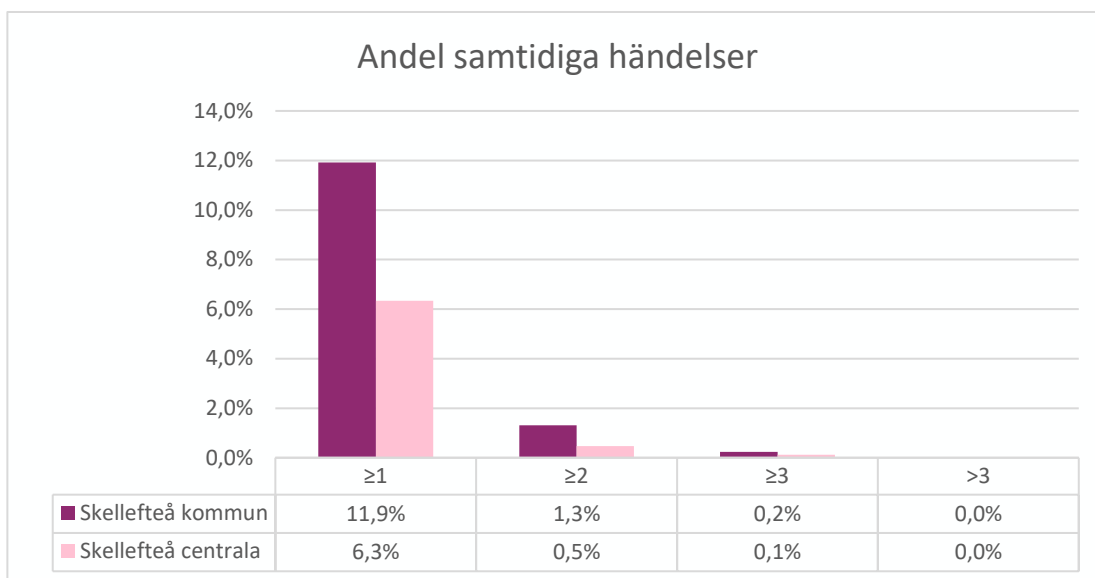
Figur 16 Visar området som insatsledaren i huvudsak utgår från. Inom det mörkgröna området kan insatsledaren ansluta till kommunens genomsnittliga olyckskoordinat inom 30 minuter (5 minuter anspänningstid och 25 minuter körtid, beräknat på hastighetsbegränsning + 10 km/h). Det ljusgröna området visar samma sak men att insatsledaren kan ansluta inom 45 minuter (10 minuters anspänningstid och 35 minuters körtid)

Utgångspunkten är att säkerställa att insatsledare i Skellefteå kommun finns på olycksplatsen högst 30 minuter efter befäl från station 40, oavsett var olyckan är belägen i Skellefteå kommun.

Om ytterligare ledningskompetens behövs i form av insatsledare eller regional insatsledare kan dessa erhållas inom ledningssystemet och kan vara på plats i Skellefteå kommun inom ca 10 - 120 minuter. I de fall där ett högre befäl har lång körsträcka till den berörda räddningsinsatsen, kan även inkallning av fridrygslediga befäl i närheten tillämpas under förutsättning att det finns befäl med rätt kompetens tillgängligt närmare än den resurs som är i beredskap och är larmad. Detta används regelbundet som en del i larmplanen.

Samtidiga och omfattande räddningsinsatser

Inom kommunen inträffar ibland flera samtidiga olyckor. Detta gäller både olyckor som uppfyller kriterierna för räddningstjänst enligt 1 kap, 2 § LSO, och de som inte uppfyller kriterierna. Samtidiga händelser har under åren 2019–2021 inträffat i omkring 12 procent av alla händelser i Skellefteå kommun, och i omkring 6 procent av alla händelser i centrala Skellefteå.

Figur 17 Visar de faktiska resultatet för hur ofta larm har inträffat samtidigt i Skellefteå kommun för åren 2019–2021

Från att larmet inkommer till räddningstjänsten tills att insatsen är avslutad är medeltiden ca 60 minuter och mediantiden ca 30 minuter för händelser under åren 2019–2021.

Samtidiga olyckor kan ske när som helst, dygnet runt, året runt, helt oberoende av varandra. Men olyckorna kan även höra ihop och bero på gemensamma faktorer, som åskoväder som leder till bränder, halka eller snöstormar som leder till ökad mängd trafikolyckor eller torka som leder till skogsbränder osv. Rent slumpmässigt kan man anta att det under varje timme är ca 10 procent sannolikhet att ett larm sker inom Skellefteå kommun, om man antar att varje larm pågår under en timma.

Även andra händelser kan orsaka att räddningstjänstens förmåga att hantera olyckor ställs på prov. Såsom akuta problem på viss utrustning eller fordon, eller utökad personalbrist exempelvis orsakad av pandemi. I händelse av höjd beredskap kan det också förväntas inträffa fler olyckor än i fredstid.

För att hantera situationer som dessa så har räddningstjänsten en kontinuitetsplanering, i första hand löses sådana situationer inom den egna räddningstjänsten. Men vid händelser som kräver större åtgärder kommer resurser - både personella och materiella - att stödjas av andra räddningstjänster, i första hand inom Räddningssamverkan Nord.

Den övergripande ledningen, under ledning av det vakthavande befäl och vakthavande räddningschef ansvarar för beredskapsplaneringen och när olika stationsområden i kommunen ska förstärkas. Besluten baseras i sin tur på uppdraget från räddningschefen. Vid behov kan stora

personella och materiella resurser larmas till en pågående insats eller förstärka ett geografiskt område.

Larm hanteras på olika sätt utifrån olyckstyp och omfattning men fortfarande utifrån riktlinjen att närmaste resurs ska larmas. Då resurser placerade på närmaste station redan är upptagna på ett larm, larmas därpå närmaste lediga resurs utifrån dynamisk resurshantering (DRH).

Nedanstående tabeller visar hur lång tid det tar för olika specialresurser från annan kommun att anlända till centrala Skellefteå vid en pågående händelse, olycka eller beredskapsplanering.

Resurser inom egen kommun finns beskrivet i Räddningstjänst – förmåga och verksamhet.

Tabell 9 Närmaste resurs från annan kommun

Resurs	Uppskattad tid till centrala Skellefteå	Närmaste resurs från annan kommun	Beskrivning av resursen
Släckbil, rökdykning/ loss-tagning/ dunkning	1 h	Piteå/ Norsjö	Släckbil med personal
Höjdfordon	1 h	Piteå	Höjdfordon eller stegbil
Insatsledare	1 h	Piteå	Ledningsfunktionen insatsledare

För att hantera flera samtidiga och omfattande räddningsresurser kan den övergripande ledningen behöva prioritera mellan olika insatser. Detta för att säkerställa att de olika räddningsresurserna nyttjas på ett effektivt sätt.

Vid flera samtidiga eller omfattande räddningsinsatser kan det uppstå behov av att bryta ut en eller flera insatser från den övergripande ledningen till en lokal områdesledning. Syftet med detta kan vara både att minska belastningen i den övergripande ledningen och få en lokal beslutsfattare för insatsledningen.

Räddningstjänst under höjd beredskap

Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva. Räddningstjänsten har tillskjutande uppdrag enligt kap 8 LSO som härrör ur civilt försvar och befolkningsskydd och räddningschefen agerar då underställd kommunstyrelsen. Så länge kommunikationer och larmvägar är brukbara, ska ledningen utövas i ordinarie form gemensamt i hela räddningsledningssystemet, Räddningssamverkan Nord.

Samhällets räddningstjänst i fred och vid höjd beredskap utgör basen för att skydda och rädda liv. Ordinarie personal inom räddningstjänsten utgör grunden för uppbyggnad av den räddningstjänst som erfordras vid höjd beredskap. Räddningstjänsten ska från sin basorganisation kunna växa till att kunna hantera skador som uppstår i samband med krigsskada mot bebyggelse. Kommunens organisation för räddningstjänst vid höjd beredskap bygger helt på en förstärkning av den fredstida organisationen. En effektiv och robust räddningstjänst i fred är grunden för en väl fungerande räddningstjänst vid höjd beredskap.

I syfte att skydda och rädda befolkningen och civil egendom från verkningar av krig åligger följande uppgifter kommunen enligt 8 kap, 2 § LSO:

- Upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden,
- Indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel,
- Kompletterande åtgärder som är nödvändiga för att verksamhet enligt denna paragraf skall kunna fullgöras.
- Personal inom kommunens organisation för räddningstjänst ska under samma tid delta i åtgärder för första hjälp åt och transport av skadade samt för befolkningsskydd.

Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurser
<ul style="list-style-type: none"> • Skydda och rädda befolkning och civil egendom från verkningar av krig. 	<ul style="list-style-type: none"> • Upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden. • Utföra Indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel. • Utföra första hjälpen och transport av skadade- 	Resurser för höjd beredskap redovisas inte i detta handlingsprogram.

Ytterligare beskrivningar av kommunens förmåga att hantera räddningstjänst under höjd beredskap sker i samråd med Länsstyrelsen i Västerbotten samt samverkande kommuner i Räddningssamverkan Nord.

Resurser och variation

Riskbilden inom kommunens geografiska område för höjd beredskap utgår från länsstyrelsens beskrivning av aktuell hotbild. Inom kommunens geografiska område finns det flera samhällsviktiga verksamheter, som vid ett bortfall, kan påverka befolkningens överlevnad men som också på sikt kan påverka landets försvarsförmåga. De samhällsviktiga verksamheter som identifierats som prioriterade bedöms också kunna vara sannolika mål vid ett väpnat angrepp. De

verksamheter som identifierats, tillhör samhällsfunktioner som berör transporter, drivmedel, elförsörjning samt telekommunikationer.

De två mest framträdande förhållandena som identifierats kunna leda till stora skador och skadefall under höjd beredskap är:

Ett angrepp med fjärrstridsmedel, där framför allt, samhällsviktiga funktioner förbekämpas, bedöms vara det initialt största hotet mot kommunen. De inledande angreppen med fjärrstridsmedel bedöms framför allt riktas mot knutpunkter för både väg- och järnvägstransport, drivmedelsdepåer samt knutpunkter för el- och telekommunikation.

Det andra förhållandet, i ett senare skede, som kommer att utgöra grunden för planering och dimensionering av kommunens räddningstjänst är ett begränsat väpnat angrepp inom kommunens geografiska område med större markstrider som följd. Risk för flyganfall mot mål i anslutning till kommunens tätorter bedöms också som sannolika i anslutning till markstrider.

Länsstyrelsen har ett geografiskt områdesansvar enligt förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap. Detta innebär att länsstyrelsen inom sitt geografiska område ska se till att samverkan och samordning sker för att uppnå en samlad krishanteringsförmåga och ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser vid en kris. Detta gäller oavsett om länsstyrelsen tagit över ansvaret för omfattande räddningsinsatser eller inte. Länsstyrelsens geografiska områdesansvar innebär inte att myndigheten vid en kris får särskilda befogenheter, såvida inte regeringen fattar beslut om detta. Länsstyrelsen har en samordningsroll före, under och efter en kris.

En länsstyrelse har även rätt att under höjd beredskap besluta om användning av personal inom en kommuns organisation för räddningstjänst för uppgifter som inte berör den kommunen enligt 8 kap. 4 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor för omfördelning mellan kommunerna i länet.

Uppföljning, utvärdering och lärande

Uppföljning och utvärdering av verksamheten

Utvärdering av handlingsprogrammet och dess mål genomförs vart fjärde år och redovisas för samhällsbyggnadsnämnden. Uppföljning och avstämning av mål och indikatorer sker årligen via ordinarie verksamhetsuppföljning.

I syfte att erhålla en tydligare bild av olycksstatistiken och sträva mot att uppnå de nationella målen följs handlingsprogrammet upp, genom jämförelser gentemot Sverige och övriga jämförelseområden.

Olycksundersökning

I enlighet med kommuns uppdrag i LSO 3 kap 10 § ska kommunen i skälig omfattning undersöka de inträffade olyckor som föranlett räddningsinsats avseende orsak, förlopp och räddningsinsatsens utförande. Olycksutredning är ett viktigt verktyg som utgör en kunskapskälla för hur kommunens riskbild ser ut, ett underlag för behovet av olycksförebyggande insatser samt räddningstjänstens insatsplanering och övningsbehov. Utredningarna bedrivs i tre olika nivåer beroende på olyckans art.

1. I den grundläggande nivån genomförs utredningen av insatschef vid olyckan och resultatet dokumenteras i händelserapporten.
2. När händelser som medfört behov av erfarenhetsutbyte mellan räddningsstyrkor, tar räddningstjänsten fram en insatsutvärdering som fokuserar på framgångsfaktorer och förbättringsområden. Detta genomförs oftast enligt modellen After Action Review (AAR).
3. Fördjupande olycksundersökningar genomförs på vissa allvarigare räddningsinsatser exempelvis dödsbränder, olyckor med flera skadade, bränder med omfattande brandspridning och liknande. Fokus på utredningarna kan variera beroende på händelsen men kan fokusera bland annat på olycksorsak, olycksförlopp och insatsens genomförande.

Bilaga A: Dokumentförteckning

Avtal

Boliden, Rönnskär – Avtal om samverkan för räddningstjänst

Boliden, Bolidenområdet – Avtal om samverkan för räddningstjänst

Rönnskär, Wibax och Kuusakoski och Skellefteå Hamn – Pump med tillbehör i oljehamnen

Dammägare, Skellefteå Kraft, Vattenfall och Statkraft – Utrustning och länsor för strömmande vatten

Kalvträsk Frivilliga Brandkår – Avtal om samverkan för räddningstjänst

Skellefteå Räddningstjänst Skogsbrandvårn - Avtal om samverkan för räddningstjänst

Referensdokument

Plan för räddningstjänstens tillsyn enligt LSO* och LBE**, Skellefteå kommun, 2022

-* Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

** Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Åtkomlighet för räddningsinsatser, Skellefteå kommun, 2022

Principer för beredskapshållning, Räddningssamverkan Nord, 2022

Förstärknings- och stabsrutiner för den övergripande ledningen, Räddningssamverkan Nord, 2022

Instruktion för vakthavande räddningschef, Räddningssamverkan Nord, 2022

Instruktion för vakthavande befäl, Räddningssamverkan Nord, 2022

Bilaga B: Beskrivning av samråd

Nedanstående verksamheter har beretts möjligheter att samråda om handlingsprogrammet och tillställs det beslutade programmet:

Angränsande kommuner	Statliga myndigheter	Färlig verksamhet, enligt LSO 2:4	Övriga
Arvidsjaur	Länsstyrelsen, Västerbotten	Boliden Mineral AB, Bolidenområdet	Region Västerbotten
Norsjö	Polisregion Nord	Boliden Mineral AB, Skelleftehamn	Skellefteälvens Vattenregleringsföretag
Piteå	Kustbevakningen	Air Liquide Gas AB, Skelleftehamn	SOS Alarm AB
Robertsfors	Trafikverket	Skellefteå Kraft AB	Räddningssamverkan Nord
Vindeln	Sjöfartsverket	Statkraft Sverige AB	
Umeå	Försvarmakten	Björkdalsgruvan AB	
Lycksele		Skellefteå Airport	
		Forcit Sweden AB	
		EPC Sverige AB	
		NCC Industry AB	
		Skanska Industrial Solutions AB	
		Svevia AB	
		Swerock AB	
		Northvolt AB	

Bilaga C: Hamnar och dess gränser

Om en kommun har en eller flera hamnar inom sitt geografiska område i havet ska detta anges i detta handlingsprogram. Både vilka hamnar som finns och hur dess gränser går.⁴⁶ I Skellefteå kommun finns ett flertal hamnar. Men bara en handfull som används för djupgående fartyg.

Nedan redovisas kartor med gränsområdet mellan kommunalt och statligt vatten, vilket avser gränsen för när älvar möter hav samt gränser för hamnområden. Tabell 10 Redovisar aktuella hamnar som är markerade på kartorna.

Tabell 10 Småbåtshamnar och större hamnar i Skellefteå kommun

Ort	Hamn	Kaj
Kåge	Kåge småbåtshamn	
Skelleftehamn	Port of Skellefteå	Handelskajen
Skelleftehamn	Port of Skellefteå	Jubileumskajen
Skelleftehamn	Port of Skellefteå	Oljekajen
Skelleftehamn	Port of Skellefteå	Cementakajen
Skelleftehamn	Rönnskärsverken	
Skelleftehamn	Kurjovikens småbåts- hamn	
Skelleftehamn	Tjuvkistan småbåts- hamn	
Bureå	Bureå småbåtshamn	

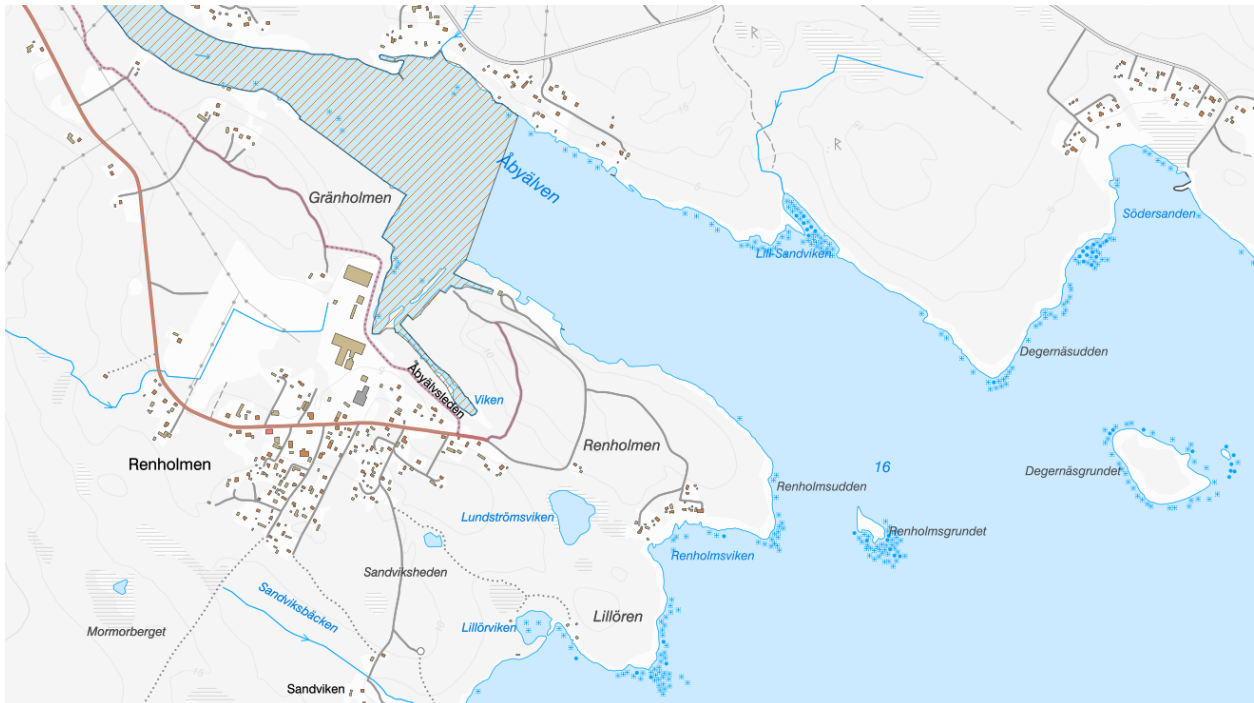
Sjöfartsverket ansvarar för efterforskning och räddning av människor som är eller kan befaras vara i sjönöd och för sjuktransporter från fartyg. Kustbevakningen ansvarar för räddningstjänst, när olja eller andra skadliga ämnen har kommit ut i vattnet eller det föreligger en överhängande fara för detta. Båda myndigheternas ansvar har samma avgränsade geografiska områden och gäller till sjöss (i havet) och i Vätern, Vättern och Mälaren. För andra vattenområden, kanaler, insjöar, vattendrag, hamnar och strand har kommunerna kommunalt räddningstjänstansvar. Även fast staten tar ansvar för livräddning och miljöräddning till sjöss så kvarstår ansvaret för egendomsräddning hos kommunen.

Kommunens räddningstjänst ansvarar även för räddningsinsatser i anslutning till mindre hamnar i havet utefter hela kusten. Varje enskild hamn redovisas inte i detalj, i stället definieras detta i MSB:s handbok⁴⁷, som områden som ligger innanför bryggor, pirar och inre vågbrytare samt bryggor och dess omedelbara närhet till havs.

⁴⁶ FSO 3 kap, 3§

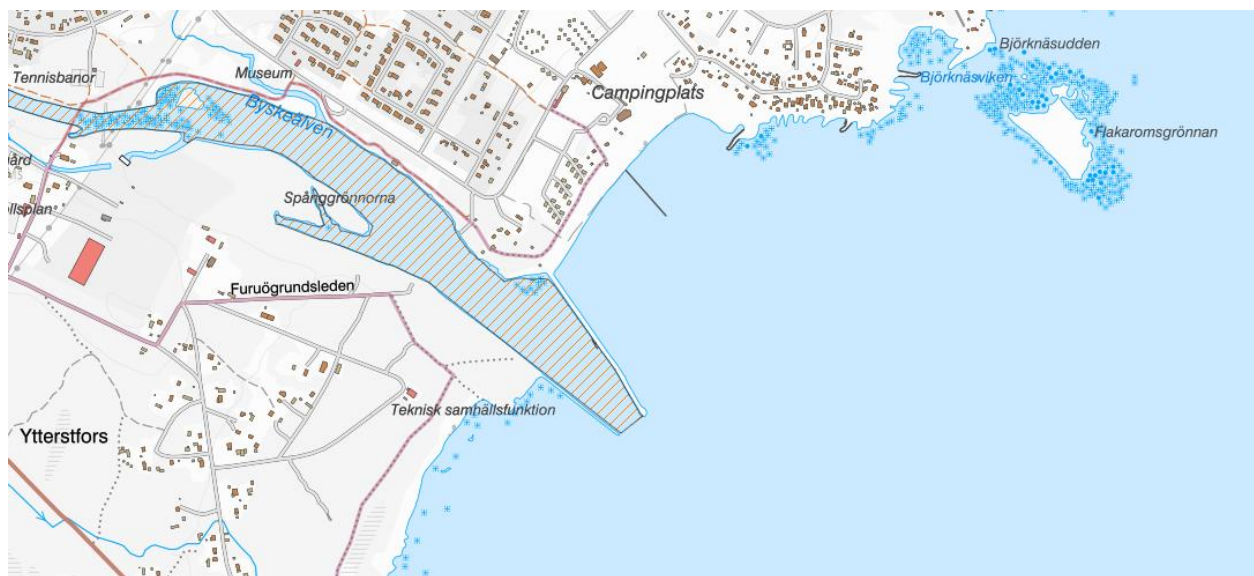
⁴⁷ MSB, Handbok, Innehåll och struktur i kommunens handlingsprogram

Åbyälven

Figur 18 Gräns mellan statligt och kommunalt vatten vid Åbyälvens utlopp

Byskeälven

Figur 19 Gräns mellan statligt och kommunalt vatten vid Byskeälvens utlopp

Kågeälven och hamn

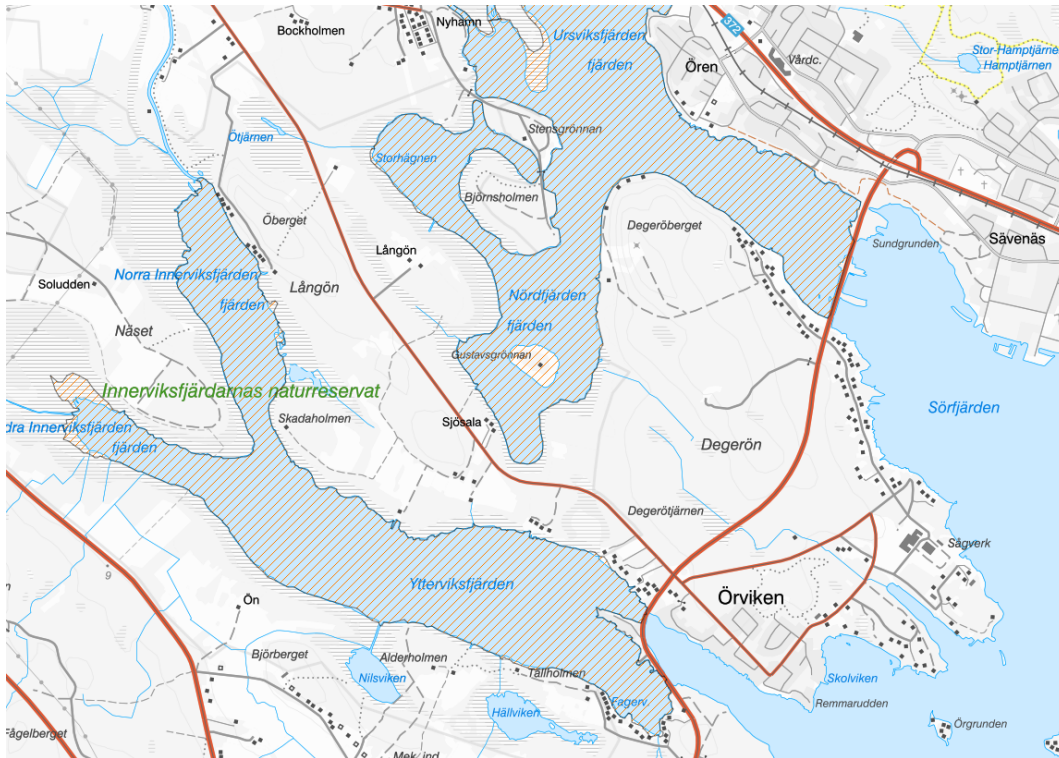
Figur 20 Gräns mellan statligt och kommunalt vatten vid Kågeälvens utlopp samt Kågehamn

Skelleftehamn

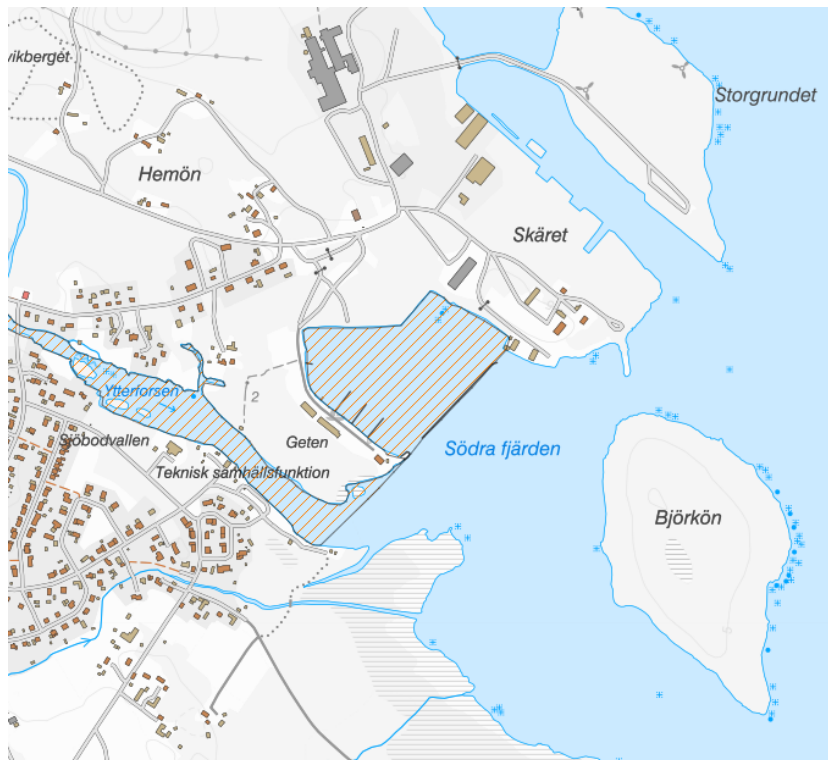
Figur 21 Gräns mellan statligt och kommunalt vatten vid Skelleftehamn

Skellefteälven och Innerviksfjärden

Figur 22 Gränser mellan statligt och kommunalt vatten vid Skellefteälvens utlopp samt Yttreviksfjärden

Bureälven

Figur 23 Gränser mellan statligt och kommunalt vatten vid Bureälvens utlopp och Bureå småbåtshamn

www.skelleftea.se